

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

**Miten nuorisotyö auttaa maahanmuuttajanuoria
ja maahanmuuttajataustaisia nuoria kotoutu-
maan Suomeen?**

Esa Närvänen

Kansalaistoiminnan- ja nuorisotyönkoulutusohjelma (210 op)

Arvioitavaksi jättämisaika 06 / 2016

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Esa Närvänen	Sivumäärä 44 ja 2 liitesivua
Työn nimi Miten nuorisotyö auttaa maahanmuuttajanuoria ja maahanmuuttajataustaisia nuoria kotoutumaan Suomeen.	
Ohjaava(t) opettaja(t) Markus Söderlund	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Helsingin Nuorisoasiainkeskus, Jukka Mattila	
Tiivistelmä Opinnäytetyöni on tutkimus monikulttuurisen nuorisotyön vaikutuksista maahanmuuttajanuorten ja maahanmuuttajataustaisten nuorten kotoutumiseen Itä-Helsingin alueella. Työn tavoitteena oli selvittää vastaavako nuorten ja ohjaajien kokemukset nuorisotyön kotouttavasta vaikutuksesta alan teoreettista tietoa. Työn tulosten pohjalta on mahdollista kehittää monikulttuurista nuorisotyötä. Työn tilaajana on Helsingin nuorisoasiainkeskus. Tein opinnäytetyöni haastattelemalla seitsemää nuorta ja neljää nuoriso-ohjaajaa helsinkiläisillä nuorisotaloilla. Haastattelut olivat puolistrukturoituja haastatteluja, joissa teemana oli monikulttuurinen nuorisotyö ja kotoutuminen. Haastattelujen kysymykset koskivat monikulttuurisen nuorisotyön, kotouttamisen ja kotiutumisen sekä nuorten identiteetin kehityksen teorioita. Teorioiden pohjalta kirjoitin näiden käsitteiden määrittelyt opinnäytetyöni teoriapohjaksi, joihin haastatteluista esiin nousseita kokemuksia vertasin. Haastatteluista selvisi, että haastateltavien kokemukset vastaavat pääosin edellä mainittujen käsitteiden teorioita, ja monikulttuurisella nuorisotyöllä on olemassa kotouttavia vaikutuksia maahanmuuttajanuorten ja maahanmuuttajataustaisten nuorten elämään Suomessa. Jotta työ ei tyytyisi vain tukemaan olemassa olevaa teoriaa ja monikulttuurisen nuorisotyön onnistumista, nostan esille myös kehittämissuhteita ja kritiikkiä työtäni sekä tämän hetkistä monikulttuurista nuorisotyötä kohtaan. Työllä on hyödynnettävyyttä Helsingin nuorisoasiainkeskukselle, sillä se voi kehittää toimintaansa työn pohjalta. Työtä voidaan soveltaa myös laajemmin ammattialalla sellaisilla paikkakunnilla, joilla monikulttuurinen nuorisotyö ei ole yhtä vakiintunutta, kuin tutkimallani alueella.	
Asiasanat monikulttuurisuus, nuorisotyö, kotouttaminen, kotoutuminen, identiteetti, maahanmuuttaja, maahanmuuttajatausta	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Esa Närvänen	Number of Pages 44+2 attachments
Title How multicultural youth work helps young immigrants and young people with immigrant background to integrate to Finland.	
Supervisor(s) Markus Söderlund	
Subscriber and/or Mentor Youth department of Helsinki, Jukka Mattila	
Abstract My thesis is a research about how multicultural youth work affects the integration of young immigrants and young people with immigrant background in eastern Helsinki. The aim of my work was to find out if the experience of amongst the young and the youth workers corresponded to the theoretical knowledge about the subject. The results of this work can be used to develop multicultural youth work. The subscriber of my work was the youth department of Helsinki. I did the research for my thesis by interviewing seven young people between age 15-24 and four youth workers at youth centers in Helsinki. The interviews were half structured interviews that had a theme of multicultural youth work and integration. The questions were based on multicultural youth work, integration and the theory of how the identity of young people develops. Based on the theories I wrote small abstracts for the theory base of my thesis. I then compared the results of my interviews to these theories. Interviews pointed out that the experiences of interviewees matched the existing theory and multicultural youth work benefits the integration of young immigrants and young people with immigrant background to Finnish society. To prevent the work from just strengthening the existing theory and success of multicultural youth work I have pointed out some developing suggestions and criticism for my work and current multicultural youth work. My research will benefit the youth department of Helsinki as it can develop their methods based on my work. My thesis can also be used in cities where multicultural youth work is not as established as it is in the area where of Helsinki, where the interviews were made.	
Keywords multiculturalism, youth work, integration, individual integration, identity, immigrant, immigrant background	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 TUTKIMUSKYSYMYKSIÄ	6
2.1 Työn onnistumisen arviointi	7
3 TYÖN KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY JA AVAAMINEN	7
3.1 Monikulttuurinen nuorisotyö	7
3.2 Maahanmuuttaja	8
3.3 Kotouttaminen ja kotoutuminen	9
3.4 Identiteetti	12
3.5 Etnosentrismi	14
3.6 Nuoren määritelmä	15
4 TUTKIMUSMENETELMÄT	16
5 HAASTATTELUT	19
5.1 Nuorten haastattelujen vastausten analysointi	20
5.2 Ohjaajien haastattelujen analysointi	25
5.2.1 Kotoutumisen tukeminen	25
5.2.2 Nuorisotyön tärkeimmät muodot	28
5.2.3 Nuorten identiteetin kehityksen tukeminen nuorisotyössä	30
5.2.4 Monikulttuurisen nuorisotyön tekeminen suomalaisten nuorten kanssa, ja työn eroavaisuudet maahanmuuttajanuorten ja maahanmuuttajataustaisten nuorten välillä	31
5.2.5 Rasismin esiintyminen ja rasismiin puuttuminen nuorisotyössä	33
5.2.6 Monikulttuurisen nuorisotyön haasteet	33
5.2.7 Monikulttuurisen nuorisotyön kehittäminen ohjaajien mukaan	35
5.3 Haastattelujen päätelmät	36
6 MONIKULTTUURISEN NUORISOTYÖN KEHITTÄMISEHDOTUKSET	38
7 TYÖN ONNISTUMISEN ARVIOINTI SEKÄ KRITIIKKI	40
LÄHTEET	42
LIITTEET	46

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni idea syntyi tehdessäni rasismiin vastaista kehittämisprojektia Helsingin Nuorisoasiainkeskukselle keväällä 2015. Kehittämisprojektina oli rasisminvastainen keskustelutilaisuus ja se onnistui hyvin. Tilaisuus järjestettiin nuorisotalolla ja nuoret saivat osallistua keskusteluun rasismista ja sen kokemuksista asiantuntijaraadin ja paikallisten poliisien kanssa. Nuorten ja mukana olleiden vanhempien puheista kävi ilmi, että maahanmuuttajat ja maahanmuuttajataustaiset ihmiset kokevat edelleen arjessaan rasismia. Rasismia voidaan pitää yhtenä kotoutumista estävänä tekijänä. Näin syntyi idea nuorisotyön vaikutuksesta maahanmuuttajanuorten ja maahanmuuttajataustaisten nuorten kotoutumiseen.

Näin vuotta myöhemmin aihe on vielä ajankohtaisempi meneillään olevan Lähi-Idän kriisin takia. Suomeen tulee enemmän pakolaisia ja turvapaikanhakijoita kuin aiemmin ja asenteet heitä kohtaan tuntuvat koventuneen. Opinnäytetyöni tarkoitus ei kuitenkaan ole puuttua rasismiin, vaikka aihetta tulenkin sivuamaan. Tavoitteeni on selvittää miten haastattelemani nuoret kokevat nuorisotyön auttaneen heitä kotoutumaan, ja millaisena nuoriso-ohjaajat näkevät monikulttuurisen nuorisotyön roolin tässä prosessissa.

Työn tilaajana toimii Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskus. Helsingin nuorisoasiainkeskus on kaupungin alainen julkinen toimija, joka tuottaa palveluita Helsingin seudun nuorille nuorisotalojen ja muun nuorisotoiminnan muodoissa. Työstä saatujen tulosten on tarkoitus hyödyttää monikulttuurisen nuorisotyöntekijöitä kaikilla alueilla, joilla on maahanmuuttajanuoria tai maahanmuuttajataustaisia nuoria nuorisotyön piirissä. Työn tulokset auttavat parantamaan monikulttuurista nuorisotyötä maahanmuuttajanuorten ja maahanmuuttajataustaisten nuorten Suomeen ja suomalaiseen yhteiskuntaan kotoutumisen osalta. Työn tuloksissa tulee ilmi toimivia ja kehittämistä vaativia käytäntöjä sekä monikulttuuriseen nuorisotyöhön liittyviä kehittämis ehdotuksia. Työn tuloksia voidaan hyödyntää toimialalla laajemminkin ja ne tarjoavat mahdollisesti pohjan uusille opinnäytetöille tai tutkimuksille aiheesta.

Tutkittavien nuorisotalojen ja ympäröivien alueiden monikulttuurisuus täytyy ottaa huomioon myös tätä opinnäytetyötä lukiessa, sillä jos haastattelut olisi suoritettu alueella, jossa monikulttuurisuus ei ole yhtä vakiintunutta, olisivat vastaukset todennäköisesti olleet erilaisia.

2 TUTKIMUSKYSYMYKSIÄ

Opinnäytetyöni tutkimuskysymyksenä on selvittää miten nuorisotaloilla tai muissa nuorisotyön piiriin kuuluvissa aktiviteeteissa tehtävä nuorisotyö on tukenut maahanmuuttajanuoria ja maahanmuuttajataustaisia nuoria kotoutumaan Suomeen, ja selvittää monikulttuurisen nuorisotyön ja kotouttamisen ja kotoutumisen teoriapohjaa vasten, miten toimintatavat hyödyttävät kotoutumista ja tarvitseeko niitä kehittää. Onnistuuko monikulttuurinen nuorisotyö auttamaan maahanmuuttajanuoria ja maahanmuuttajataustaisia nuoria kotoutumaan suomalaiseen yhteiskuntaan? Mitä mieltä ohjaajat ja nuoret ovat aiheesta?

Alun perin tarkoitukseni oli tehdä haastattelut kouluissa opettajan avustuksella kyselylomakkeita sekä Webropolia avuksi käyttäen. Päädyin vaihtamaan tutkimustavan henkilöhaastatteluihin saadakseni syvempää ymmärrystä maahanmuuttajanuorten kokemuksista monikulttuurisesta nuorisotyöstä. Kotoutumista voidaan mitata myös määrällisesti kysymyspatterin avulla ja luoda siitä tilastoja, mutta koen tässä tapauksessa kokemuspohjan käytännöllisemmäksi tavaksi tehdä tutkimusta, sillä voin tarvittaessa esittää tarkentavia kysymyksiä ja saada laadullisempaa ja kokemusperäistä aineistoa aiheesta.

Työn konkreettinen tuotos on selvittää nuorisotyön vaikutusta maahanmuuttajanuorten kotoutumiseen ja näin tarjota tietoa monikulttuurisen nuorisotyön parissa työskentelevien ammattilaisten käyttöön tulevaisuudessa. Jos työni tyytyväisyyttä vahvistamaan käsityksiä toimivista jo olemassa olevista nuorisotyön muodoista, se vahvistaa käsitystä siitä, että monikulttuurinen nuorisotyö on oikeilla raiteilla. Jos haastatteluissa ja teoriapohjassa ilmenee ristiriitoja voi se johtaa nuorisotyön kehittämiseen jatkossa, jotta

vaikutus maahanmuuttajanuorten ja maahanmuuttajataustaisten nuorten kotoutumiseen olisi vahvempi.

2.1 Työn onnistumisen arviointi

Arvioin työni onnistumista työn loppuvaiheessa kolmella kriteerillä. Ensimmäisenä kriteerinä pidän haastattelujen onnistumista ja niistä saatua tietoa nuorisotyön roolista kotouttamisessa. Toisena kriteerinä pidän sitä, kuinka hyvin pystyn itse yhdistämään olemassa olevaa teoriapohjaa (ks. luku 3, työn käsitteiden määrittely) haastatteluista saatuu tietoon ja analysoimaan sitä. Kolmantena kriteerinä pidän analysoinnin tulosten hyödynnettävyyttä nuorisotyön piirissä. Työn lopullinen onnistuminen on näiden osa-alueiden summa.

3 TYÖN KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY JA AVAAMINEN

Tässä luvussa avaan opinnäytetyöhöni liittyviä käsitteitä ja esittelen työn teoriapohjaa.

3.1 Monikulttuurinen nuorisotyö

Monikulttuurisen nuorisotyön perusajatuksen voidaan ajatella juontavan juurensa YK:n ja Euroopan neuvoston sopimuksista, joissa sitoudutaan toimimaan rasismia ja suvaitsemattomuutta vastaan. Monikulttuurinen nuorisotyö edistää tätä ajatusta. Monikulttuurinen nuorisotyö voidaan nähdä kahdella eri tavalla, koko nuorisotyön läpileikkaavana toimintamallina ja erityisenä työmuotona, joka vahvistaa monikulttuuristen ryhmien sisäistä identiteettiä (Nieminen 2013, 296). Tässä työssä käsittelen molempia näkökantoja. Sivuan myös monikulttuurisen nuorisotyön vaikutuksia nuorten sosiaaliseen, rakenteelliseen ja kulttuuriseen integraatioon (Kivijärvi 2015, 21). Näen, että monikulttuurisella nuorisotyöllä voi olla annettavaa näille kaikille kolmelle integraation muodolle.

Monikulttuurisen nuorisotyön kautta voidaan myös edistää nuorten tasa-arvoista ajattelua, yksilöllistä kasvua ja kehitystä, rasismien vastaisuutta ja saada nuoria kohtaamaan ja ymmärtämään muita kulttuureja. Nuoriso-ohjaajilla on tässä tärkeä rooli, sillä he osallistavat nuoria, ohjaavat heitä arjen haasteissa, herättävät kriittiseen vaikuttamiseen ja toimivat roolimalleina oman käytöksensä kautta. (Cantell 2000, 98-101.)

Ongelmiksi monikulttuurisen nuorisotyölle on osoittautunut maahanmuuttajataustaisten nuorten saaminen nuorisotyön piiriin. Monikulttuurinen nuorisotyö ei välttämättä ole tavoittanut nuoria ja jos on, niin nuorten osallistuminen toimintaan yksin on varsin hankalaa. (Nieminen 2013, 304.) Maahanmuuttajanuoria kiusataan myös usein kouluissa ja heidän on vaikea saada ystäviä, tästä syystä myös kouluilla on tärkeä rooli maahanmuuttajanuorten saamisessa nuorisotyön piiriin (Räty 2002, 170). Omien havaintojeni mukaan kouluilla ja nuorisotyöllä on kuitenkin erilainen rooli nuorten elämässä. Koulut ovat muodollisia ympäristöjä ja esimerkiksi nuorisotalot vapaampia paikkoja olla oma itsensä ja luoda kaverisuhteita. Myös tutkimuskeskusteluissa on päädytty ajatuksiin, joiden mukaan tiukkojen rakenteiden puute ja toiminnan vapaaehtoisuus muokkaavat nuorten ryhmärajoja koulun ulkopuolella (Kivijärvi 2015, 21). Kokemukseni mukaan myös nuorten sosiaalisten suhteiden valvonta ja esimerkiksi kiusaamiseen tai syrjintään puuttuminen tapahtuu nuorisotaloilla kouluja nopeammin. Räty jatkaakin kirjassaan, että koulujen pitäisi tiedottaa vapaa-ajanviettomahdollisuuksista ja ohjata maahanmuuttajanuoria niiden pariin, sillä sitä kautta maahanmuuttajanuorten on kouluympäristössä helpompi luoda suhteita suomalaisiin nuoriin. Ennakkoluulojen vähentämiseksi koulujen pitäisi myös pitää yhteyttä maahanmuuttajanuorten perheisiin.

3.2 Maahanmuuttaja

Maahanmuuttaja -termi sisältää monenlaisia ryhmiä. Siirtolainen, pakolainen, kiintiöpakolainen, turvapaikanhakija ovat kaikki maahanmuuttajia. Yhteistä näille ryhmille on, että he ”Suomeen tultuaan muodostavat uusia etnisiä vähemmistöjä.” (Karmela Liebkind 1994, 10.)

Voidaan myös esittää kysymyksen, siitä voiko maahanmuuttajia pitää yhtenä ryhmänä, jota voi käsitellä yhtenä kokonaisuutena (Cantell 2000, 31). Näkemykseni mukaan ainakaan kantaväestön ei pitäisi tehdä tätä olettamusta, sillä Suomeen muuttaa ihmisiä ympäri maailmaa, eri maista ja kulttuureista. Myös kansalaisuuden tai kulttuuripiirin sisällä voi olla suurta vaihtuvuutta. Maahanmuuttajat kuuluvat myös vähemmistöön vähemmistön sisällä, jolla tarkoitan sitä, että maahanmuuttajat ovat vähemmistöryhmä joka koostuu muista vähemmistöryhmistä, kuten eri uskonnoista ja kulttuureista. Tätä ajatusta on myös sivuttu tutkimuskirjallisuudessa.

Tässä työssä tarkoitan maahanmuuttajanuorella nuorta, joka on muuttanut Suomeen ulkomailta. Maahanmuuttajataustaisella nuorella tarkoitan nuorta, joka on syntynyt Suomessa mutta jonka vanhempi tai vanhemmat ovat muuttaneet Suomeen ulkomailta.

3.3 Kotouttaminen ja kotoutuminen

Integraatiopolitiikka on maahanmuuttajiin ja heidän uudessa kotimaassa syntyneisiin lapsiinsa suuntautuva poliittinen ja hallinnollinen toimi, jolla heidän olemistaan ja osallistumistaan yhteiskunnan toimintaan ja kulttuuriin pyritään edistämään. Tämä pyritään toteuttamaan niin, että maahanmuuttaja säilyttää oman kulttuurinsa sekä omaksuu uuden yhteiskunnan toimintatavat. (Saukkonen 2013, 65.)

Kun maahanmuuttaja säilyttää oman kulttuurinsa ja omaksuu uuden yhteiskunnan toimintatapoja, että pitää yllä suhteita valtakulttuuriin, puhutaan kotoutumisesta eli integraatiosta.

Kotoutumisesta puhuttaessa täytyy toisistaan erottaa kotouttaminen ja kotoutuminen. Kotouttaminen on maahanmuuttajiin kohdistuva viranomaistoimi, jota tehdään valtio- ja kuntatasolla ja jolla pyritään tarjoamaan maahanmuuttajille tarvittava tieto yhteiskunnan toiminnasta, jotta hän voi kotoutua. Kotoutuminen taas on subjektiivinen kokemus, joka peilaa maahanmuuttajan uuden kulttuurin sisäistämisestä ja siihen sopeutumisesta. (Sisäministeriö, 2016.)

Kotoutumiseen liittyy maahanmuuttajien akkulturaatioprosessi. Liebkind kuvaa Berryn akkulturaatioprosessia elämän tilanteen ja ajan mukaan muuttuvana kokonaisuutena, jossa ihminen harkitsee minkä painoarvon hän antaa omalle kulttuurilleen ja kulttuuri-identiteetilleen ja miten tärkeäksi hän kokee suhteiden ylläpitämisen uuden yhteiskunnan valtakulttuuriin. Säilyttääkö hän oman kulttuurinsa ja omaksuu myös uuden yhteiskunnan kulttuurin piirteitä, vai toteuttaako hän esim. kielellistä integroitumista opettelemalla kielen mutta menemällä naimisiin oman kulttuuriinsa kuuluva henkilön kanssa. (Liebkind 1998, 110-111)

Kotoutuminen voidaan jakaa neljään kategoriaan; integraatioon, assimilaation, separaatioon ja marginalisaatioon. Näitä neljää akkulturaatioprosessin tulosta kutsutaan Berryn nelikentäksi. (Cantell 2000, 75.)

		Oman kulttuurin ja kulttuuri-identiteetin säilyttäminen tärkeää	
		KYLLÄ	EI
Suhteiden ylläpitäminen valtaväestöön ja yhteiskuntaan tärkeää	KYLLÄ	Integraatio	Assimilaatio
	EI	Separaatio	<u>Marginalisaatio</u>

Berryn nelikenttä

Integroitumista pidetään nykytutkimuksen valossa parhaana vaihtoehtona (Mähönen & Jasinskaja-Lahti 2013, 254). Suomalainen kotouttamispolitiikka on jo 1990 -luvulta lähtien, kun Suomeen alkoi tulla enemmän maahanmuuttajia, tähdännyt juuri maahanmuuttajien integroitumiseen ja maahanmuuttajien tarpeet oman kulttuurinsa säilyttämiseen on tunnustettu (Saukkonen 2013, 86). Lain mukaan kotouttamisella tarkoitetaan;

Maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteista kehitystä, jonka tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja samalla kun tuetaan hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010).

Cantell kuvaa maahanmuuttajien kotoutumista seuraavasti. Integraatiossa maahanmuuttajien oma kulttuuri elää valtakulttuurin rinnalla sopusoinnussa. Tällöin kulttuurin edustaja tuntee yhteenkuuluvuutta sekä oman kulttuurin että uuden kotimaansa kulttuurin kanssa. Integraation onnistuminen edellyttää valtakulttuurilta vastaanottavaa ja avointa asennetta uutta kulttuuria kohtaan, sekä myös uuden kulttuurin edustajilta tahtoa toimia valtakulttuurin rinnalla. Integroitumisen epäonnistuessa seuraa jokin kolmesta muusta nelikentän vaihtoehdosta. Assimilaatiossa vähemmistökulttuuriin kuuluva hylkää oman kulttuurinsa ja sulautuu osaksi valtakulttuuria. Separaatio on taas assimilaation vastakohta, jolloin vähemmistökulttuurin edustaja toimii vain oman kulttuurinsa piirissä, ottamatta yhteyttä enemmistökulttuuriin tai muihin kulttuureihin. Huonoimpana vaihtoehtona pidetään marginalisaatiota (Mähönen & Jasinskaja-Lahti 2013, 254). Cantell jatkaa vielä, että marginalisaatiossa vähemmistökulttuuri ei kykene ylläpitämään omaa kulttuuriaan eikä myöskään suuntautumaan valtakulttuuriin. Tällöin vähemmistökulttuurin voi kuvailla elävän kahden kulttuurin välissä tuntematta yhteenkuuluvuutta kumpaankaan kulttuuriin (Liebkind 1998, 111).

Kotoutuminen, eli integraatio, määritellään tutkimuskirjallisuudessa yleensä kolmeen eri osa-alueeseen: rakenteelliseen, kulttuuriseen ja sosiaaliseen integraatioon. Rakenteellinen integraatio tarkoittaa kotoutumista yhteiskuntaan koulutuksen ja työn kautta. Kulttuurinen integraatio taas kielitaidon ja kansallisen historian hallitsemista, yhteiskunnan toiminnan ymmärtämistä ja poliittisen vaikuttamiseen osallistumista. Sosiaalinen integraatio tarkoittaa maahanmuuttajien ja maahanmuuttajataustaisten ihmisten vuorovaikutuksen määrää ja voimakkuutta suhteessa kantaväestöön. Varsinkin nuorten kohdalla sosiaalista integraatiota pidetään tärkeänä, sillä nuorena pidetään enemmän yhteyttä kavereihin kuin myöhemmissä elämän vaiheissa, ja nuorena solmittujen ystävyysuhteiden on tutkimuksissa todettu olevan tärkein tekijä nuorten kokeman hyvinvoinnin kannalta. (Kivijärvi 2015, 19-20).

Työssä sivuan kaikkia kolmea edellä mainittua integraation muotoa. Haastattelemani nuoret ovat siinä ikähaarukassa, joka voi saada nuorisotyön kautta tukea kaikkiin näihin integroitumisen muotoihin. On myös osoitettu, että maahanmuuttajan iällä on

merkitystä kotoutumisen kannalta, eli mitä nuorempi ihminen on, sitä paremmin hän sopeutuu uuteen yhteiskuntaan ja kulttuuriin (Halinoja, 1996, 119).

Kivijärvi jatkaa, että sosiaalisella integraatiolla on tutkimuksissa todettu olevan yhteys myös kahteen muuhun edellä mainittuun integraation muotoon. Se edistää kielen oppimista, kulttuurin tuntemista sekä ”työhön ja koulutukseen liittyvää informaation välittymistä” (Kivijärvi 2015, 21). Maahanmuuttajien onnistuneella sosiaalisella integraatiolla on osoitettu olevan myös positiivinen vaikutus kantaväestön asenteisiin mui- ta kulttuureja ja ihmisryhmiä kohtaan. Myös kantaväestöön kuuluvien omat kontaktit ulkomaalaisiin, joko vapaaehtoisesti tai työn tai asumismuodon kautta, vaikuttavat myönteisesti heidän suhtautumiseensa ulkomaalaisiin. Tällöin kantaväestöön kuulu- van omilla ennakkoluuloilla on kuitenkin suuri merkitys sen kannalta, että kokeeko hän suhteet ennakkoluuloja rikkoviksi vai vahvistaviksi. Jos henkilöllä on valmiiksi vahvat ennakkoluulot ulkomaalaisia kohtaan, voi positiivinenkin kokemus kääntyä vain sääntöjä vahvistavaksi poikkeukseksi, eikä henkilön asenne ulkomaalaisia koh- taan muutu, vaan ennakkoluulot säilyvät ennallaan (Liebkind 1996, 148). Muukalais- vihamielisyyttä on todettu olevan eniten siellä, missä maahanmuuttajia on vähän suh- teessa valtaväestöön (Liebkind 1998, 105). Tällaisilla alueilla sosiaalisten suhteiden solminen maahanmuuttajien ja kantaväestön välillä saattaa olla hankalampaa, kuin paikkakunnilla joissa maahanmuuttajien osuus väestöstä on suurempi. Tästä syystä käsittelen työssäni monikulttuurisen nuorisotyön tekemisen merkitystä myös kanta- väestöön kuuluvien nuorten parissa.

3.4 Identiteetti

Ihmisen identiteetti muodostuu monesta tekijästä. Identiteettiin vaikuttavat niin kansa- laisuus kuin etninen alkuperäkin, näiden vaikuttajien lisäksi jokaisella on myös oma yksilöllinen identiteettinsä. Yksilöllinen identiteetti on muuttuva kokonaisuus johon vaikuttavat kulttuurin lisäksi omat elämänvaiheet, työ, koulutus, ystävät, ruoka, us- konto ja harrastukset. (Cantell 2000, 22).

Ihmisen etninen identiteetti koostuu subjektiivisesta tunteesta kuulua johonkin ryh- mään sekä objektiivisesti tarkasteltuna piirteistä, joiden perusteella ihmisen voidaan olettaa kuuluvan tiettyyn etniseen ryhmään. Subjektiivinen kokemuksen määritelmä

tulee henkilön ja ryhmän sisältä, jolloin henkilö tuntee yhteenkuuluvuutta tietyn etnisen ryhmän kanssa. Objektiivinen kokemus taas on toisen henkilön olettaus tiettyyn etniseen ryhmään kuulumisesta esimerkiksi uskonnon, kielen tai ihonvärin perusteella. Keskeistä identiteetin kannalta on yksilön tunne olevansa hyväksytty ja arvostettu (Cantell 2000, 24.) sekä hänen kykynsä arvostaa itse itseään, ominaisuuksiinsa ja ryhmäänsä (Liebkind 1998, 107).

Maahanmuuttajien integraation onnistumisen takia on mielestäni tärkeää osata erottaa nämä kaksi identiteettiin vaikuttavaa tekijää, sillä valtaväestön tekemä objektiivinen identiteetin määrittely voi mennä pieleen. Ihminen on kuitenkin aina yksilö ja subjektiivinen kokija ja määrittelee loppujen lopuksi itse itsensä. Myös Liebkind viittaa liian heppoiseen johtopäätösten tekemisen riskiin stereotypisoida ihmisistä hänen sosiaalisen identiteettinsä, eli esim. hänen ryhmänsä tai uskontonsa, perusteella (Liebkind 1998, 107).

Cantell jatkaa kirjassaan, että ihmisen oma kokemus subjektiivisesta identiteetistään tulee ilmi varsinkin silloin kun hän on tekemisissä uuden kulttuurin kanssa ja tällöin myös subjektiivisen identiteetin merkitys korostuu. Objektiivisen identiteetin piirteet, kuten kieli, kulttuuri, uskonto ja tavat, ovat kuitenkin tärkeitä ryhmälle, kun ihminen hakee yhteenkuuluvuuden tunnetta oman ryhmänsä joukosta (Cantell 2000, 31).

Maahanmuuttajanuorten identiteetin muodostuminen eroaa niin suomalaisen nuoren kuin omien vanhempiensakin identiteetin muodostumisesta. Maahanmuuttajanuori on kahden kulttuurin välissä. Kotoa ja perheeltä tulee yhdenlainen kulttuuri ja toinen kulttuuri tulee suomalaisen yhteiskunnan ja suomalaisten nuorten kautta. Nuorella ei välttämättä ole yhteyttä omaan kotimaahansa, joten hän oppii oman kulttuurinsa vanhempiensa ja sukulaistensa välityksellä. Maahanmuuttajanuori joutuukin yhdistelemään kotoa opittua kulttuuria toisilta nuorilta opittuun kulttuuriin. Kun nuorelta puuttuu omakohtainen kokemus kotimaansa kulttuurista, on hänen lähtökohdat kulttuurisen identiteetin muodostumiselle hyvin erilaisten, kuin hänen vanhemmillaan itsellään oli nuorena. Nuori voi myös kohdata rasismia, joka voi lisätä ennestään suuntautumista maahanmuuttajista koostuvaan kaveripiiriin. (Räty 2002, 169.)

Suomessa nuoret itsenäistyvät verrattain varhain ja tämä voi hämmentää niin maahanmuuttajanuorta kuin hänen vanhempiaakin, vanhemmat voivat miettiä, miten tukea nuorta itsenäistymään heille vieraassa kulttuurissa (Kosonen, 2000, 155).

Räty myös jatkaa, että toisiin nuoriin yhdistävänä tekijänä ei välttämättä ole enää kieli vaan nuorisokulttuuri, kuten musiikki ja vaatteet. Myös Kivijärvi puhuu kirjassaan nuorisokulttuuriin, kuten hip-hopin tai skeittauksen, vaikutuksesta nuoria toisiinsa yhdistävänä tekijänä. Tällaisissa piireissä tapahtuu sosiaalista integraatiota ja nuoret muodostavat oman ryhmänsä, johon voi kuulua niin kantasuomalaisia kuin maahanmuuttajanuoria sekä maahanmuuttajataustaisia nuoria. Näin nuoret myös irrottautuvat kotitauktoistaan ja muodostavat oman ryhmänsä, joka tapahtuu yleensä vapaa-ajalla formaalin opetuksen tai kodin ulkopuolella, kuten nuorisotaloilla ja kaduilla, sillä esimerkiksi koulussa kulttuuritauktojen erot voivat olla voimakkaammin esillä (Räty 2002,169-170). Ohjaajien haastatteluista kävi myös ilmi, että nuoret käyttäytyvät eri lailla opetustilanteissa kuin nuorisotaloilla. Nuoret jotka käyttäytyvät nuorisotaloilla rauhallisesti voivat olla rauhattomia ja käyttäytyä huonosti koululuokassa.

Maahanmuuttajanuorten ja maahanmuuttajataustaisten nuorten elämä voikin olla kamppailua niin vähemmistö- ja valtakulttuurien välillä kuin nuoruuden ja aikuisuudenkin välillä. Tämän lisäksi he kamppailevat vielä oman kulttuurinsa perinteiden ja vanhempien sukupolvien välillä. (Harinen & Suurpää 2003, 7).

3.5 Etnosentrismi

Etnosentrismiksi kutsutaan tiedostettua tai tiedostamatonta vääristymää ajattelussa, jossa oma kulttuurinen tausta asetetaan normiksi tai lähtökohdaksi, jonka pohjalta kaikkia muita ihmisryhmiä tarkastellaan ja johon muita ryhmiä verrataan. Etnosentri- nen ajattelutapa voi johtaa puutteelliseen ymmärrykseen henkilön omasta kulttuurista eroavia kulttuureja kohtaan sekä saamaan kyseisen henkilön suosimaan kaikkea tietoa joka tukee oman ryhmänsä ylivoimaisuutta muihin verrattuna. (Baylor, 2012).

Tällöin ihminen tilanteesta riippuen, huomaamattaan tai tahallisesti, jakaa ryhmiä tiet- tyjen piirteiden tai eroavaisuuksien perusteella 'me ja he' -asetelmaan. Me ja he -

asetelmassa omaa ryhmää pidetään toisten ryhmää arvokkaampana (Cantell 2000, 26). Tämä tekee ennakkoluulojen ja stereotyypioiden muodostamisesta helpompaa. Kärjistettynä esimerkkinä islamin uskoisten terroristien iskut voidaan yhdistää kaikkiin muslimeihin ja näin luoda kuva islamista uskosta terroristien uskontona. Kun joku ryhmän jäsen poikkeaa tästä stereotypiasta, häntä pidetään vain sääntöä vahvistavana poikkeuksena, jolla voidaan vahvistaa itseluotua stereotypiaa (Liebkind 1996, 148). Etnosentrismi voi siis lisätä ennakkoluuloja muita ihmisryhmiä tai kulttuureja kohtaan. Sillä etnosentrismi on jossain määrin luonnollista, jokaisen ihmisen kasvaessa tietyn kulttuurin piirissä, on sen merkitys maailmankuvalle hyvä tiedostaa. (Cantell 2000, 26-27).

Pahimmassa tapauksessa etnosentrismi ajaa siis ihmisen hyvin nurinkuriseen ajatteluun, jossa poikkeaman perusteella tehdään koko normaalijoukkoa koskevia, yleensä negatiivisia, yleistyksiä. Vastavuoroisesti normaalijoukkoon kuuluvaa tavallista, tai positiivisen kuvan antavaa, yksilöä pidetään poikkeuksena normaalijoukossa, ja jolla sitten vahvistetaan omaa stereotyyppistä ajattelua kyseessä olevasta ryhmästä. Vääristyneen ajatteluprosessin tuloksena etnosentrismi voi johtaa mm. rasismiin (Baylor, 2012).

3.6 Nuoren määritelmä

Nuorisolain tarkoituksena on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Nuorisolain tavoitteina ovat myös tasa-arvo ja monikulttuurisuus.

Nuorisolain ensimmäinen ja toinen artikla määrittelevät nuoruuden seuraavasti.

1 § Tavoitteet

Tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat yhteisöllisyys, yhteisvastuu, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo, monikulttuurisuus ja kansainvälisyys, terveet elämäntavat sekä ympäristön ja elämän kunnioittaminen.

”2 § Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *nuorilla* alle 29-vuotiaita;
- 2) *aktiivisella kansalaisuudella* nuorten tavoitteellista toimintaa kansalaisyhteiskunnassa;
- 3) *sosiaalisella vahvistamisella* nuorille suunnattuja toimenpiteitä elämäntaitojen parantamiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi;
- 4) *nuorisotyöllä* nuorten oman ajan käyttöön kohdistuvaa aktiivisen kansalaisuuden edistämistä samoin kuin nuorten sosiaalista vahvistamista, nuoren kasvun ja itsenäistymisen tukemista sekä sukupolvien välistä vuorovaikutusta;
- 5) *nuorisopolitiikalla* nuorten kasvu- ja elinolojen parantamista;

4 TUTKIMUSMENETELMÄT

Valitsin työni tutkimusmenetelmäksi laadullisen tutkimuksen ja puolistrukturoidut haastattelut, sillä strukturoitua haastattelua varten en olisi mitenkään kyennyt luomaan tarpeeksi kattavia vastausvaihtoehtoja. Puolistrukturoidut haastattelut antoivat minulle mahdollisuuden esittää tarkentavia kysymyksiä tarvittaessa. Kysymyspatterin pysyessä kuitenkin samana. Toisaalta haastatteluissa oli myös tiettyä teemahaastattelun piirrettä, sillä kaikki kysymykset liittyivät monikulttuuriseen nuorisotyöhön ja kotouttamiseen sekä kotoutumiseen liittyviin asioihin. Varsinkin nuorten kysymysten kohdalla kysymyspatterini koostui teemallisista kysymyksistä, että tarkoista, rajatummista, kysymyksistä (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Myös haastatteluaineiston vertaaminen teoriapohjaan tuntui näin strukturoituja haastatteluja helpommalta menetelmältä, sillä sain enemmän kokemuseräistä tietoa, mitä olisi strukturoidulla haastattelulla ollut vaikea kerätä. Haastattelutilanteessa pystyin samalla tekemään muistiinpanoja haastateltavien vastatessa vapaasti kysymyksiin ja kertoessa kokemuksiaan aiheesta.

Tutkimusmenetelmien eettisyyteen liittyen lähetin ohjaajien kysymykset ja opinnäytetyösuunnitelmani nuorisotaloille jo viikkoja ennen haastatteluja mutta en tiedä lukiko niitä yksikään ohjaajista ennen haastatteluja. Kerroin haastateltaville nuorille ja oh-

jaajille mitä varten teen tutkimuksen, ja että haastattelut tulevat ainoastaan minun käyttööni ja poistan ne opinnäytetyöni kirjoitettua. Kerroin myös, ettei kenenkään haastateltavan henkilötietoja tule työhön vaan kaikki pysyvät anonyymeina. Haastateltavien anonymiteetin varmistamiseksi en merkannut haastateltavien nimiä ylös muistiinpanoihini tai minnekään muuallekaan. Annoin haastateltavien myös lukea kysymykset ennen haastattelua ja kysyin ovatko he valmiita vastaamaan niihin ennen haastattelun aloittamista. Kysyin myös luvan haastattelujen nauhoittamiseen etukäteen. Tällä tavoin pystyin kunnioittamaan haastateltavien itsemääräämisoikeutta ja antaa heille mahdollisuuden kieltäytyä haastattelusta. Edellä mainittuja tutkimuseettisiä seikkoja kuvataan tutkimusetiikan kirjallisuudessa (Kuula 2006, 61). Yhdessä haastattelussa haastattelun kielenä oli aluksi suomi mutta vaihdoimme kielen englantiin, sillä se oli haastateltavalle luontevampi. Tästä haastattelusta en käytä ollenkaan suoria lainauksia työssäni. Joskus laadullista tutkimusta tehdessä joutuu palaamaan kentälle tekemään täydentävää tiedonhankintaa (Kiviniemi 2007, 75). Näin minulle kävi ohjaajien haastatteluja purkaessani. Huomasin että minun pitää kysyä vielä kaksi tarkentavaa kysymystä, joten otin heihin uudestaan yhteyttä ja sovin haastatteluille vielä uudet ajat. Kysymykset koskivat identiteettiä ja rasismia. Kysyin kysymykset ohjaajilta siitä syystä, että koin niiden olevan liian hankalia tai vaikeita aiheita nuorille vastata.

Opinnäytetyösuunnitelmassa suunnitelmanani oli haastatella vain noin 15-vuotiaita nuoria ja nuoria jotka ovat eri kaveripiireistä. Ensimmäisten haastattelujen jälkeen tajusin, että minun on nostettava nuorten ikähaarukkaa, sillä kaikki kysymykset eivät soveltuneet vielä 15-vuotiaille. Ikähaarukan nosto antoi laajempia vastauksia kysymyksiin, sillä nuoret pystyivät näkemään nuorisotoimen vaikutuksen elämäänsä pidemmältä ajalta ja näin hahmottamaan kysyttäviä asioita paremmin. Haastattelutilanteessa huomasin, että minun olisi pitänyt osata avata osa kysymyksistä paremmin sekä nuorille, että ohjaajille. Osassa kysymyksistä oli myös lievää toistoa, jonka huomasin vasta haastattelutilanteissa, kun kysymyksiin alkoi tulla samoja vastauksia. Kysymysrungot olisi voinut myös testata ennen varsinaisia haastatteluja, jotta olisi ollut varma sen käytettävyydestä sekä parantanut omaa valmistumistani haastattelutilanteisiin.

Niin nuorten kuin ohjaajienkin haastatteluissa tietyt asiat nousivat esiin muita useammin, mutta joissain kysymyksissä oli myös huomattavia eroavaisuuksia. Kuten kysyessäni nuorten kokemusta nuorisotyön kotouttavasta vaikutuksesta. Vastausten eroavaisuudet pistivät miettimään omaa kysymysten rakennetta ja kykyäni avata kysymysten tarkoitusta. Sekä sitä, ymmärsivätkö kaikki haastateltavat mitä kysymyksillä tarkoitin. Toisaalta eroavaisuudet voivat myös kertoa erilaisesta kokemuksesta nuorisotyöstä ja ohjauksesta.

Lopulta haastateltavani koostuivat seitsemästä 15-24 -vuotiaasta nuorisotalojen nykyisestä tai entisestä kävijästä sekä neljästä nuoriso-ohjaajasta. Kaikki nuoret olivat joko maahanmuuttajia tai maahanmuuttajataustaisia, näin oli myös osan ohjaajista kohdalla. Haastattelut suoritettiin yksilöhaastatteluina, yhtä poikkeusta lukuun ottamatta, Helsingin nuorisotaloilla keväällä 2016. Nuorisotalot toimivat monikulttuurisessa ympäristössä ja joissa kantasuomalaiset nuoret ovat kävijäkunnan vähemmistössä.

Sillä nuorille ja ohjaajille esittämäni kysymykset olivat luonteeltaan erilaisia, jouduin myös analysoimaan niitä eri tavoin, jotta sain tekstistäni sujuvampaa. Nuorille esittämäni kysymyksistä osa oli varsin suoria ja etsivät hyvin tarkkaa vastausta, kuten kysymys siitä, onko nuori saanut uusia kavereita nuorisotyön kautta. Toiset kysymykset taas olivat hyvin laajoja, kuten kysymys siitä, miten nuoriso-ohjaajat ovat auttaneet nuoria ymmärtämään suomalaista kulttuuria. Ohjaajille esittämäni kysymykset taas olivat nuorten kysymyksiä laajempia ja käsittelivät suurempia asiakokonaisuuksia, kuten kysymystä nuorisotyön nuorten identiteetin kehitystä tukevasta vaikutuksesta.

Seuraavassa kuvaan haastattelujen analysointia, jossa käytin Tuomen & Sarajärven (2003) teorialähtöistä sisällönanalyysia (Vilkka 2005, 140-141). Analysointi osiossa analysoin haastatteluja vertaamalla niitä luvussa kolme avaamiini käsitteisiin monikulttuurisesta nuorisotyöstä, kotouttamisesta ja kotoutumisesta, identiteetistä sekä etnosentrismistä. Litterointivaiheessa karsin haastatteluista osan tutkimuksen kannalta merkityksettömästä tiedosta pois ja litteroin tutkimuksen kannalta tärkeimmät osiot. Koska työnäni, ja käytännössä myös tutkimusongelmanani, oli selvittää miten monikulttuurinen nuorisotyö auttaa maahanmuuttajanuoria ja maahanmuuttajataustaisia

nuoria kotoutumaan, sain näin jätettyä haastatteluista jäljelle ainoastaan tutkimuksen kannalta tarpeellisen tiedon. Nuorten haastattelujen kohdalla muodostin haastatteluista kotouttamisen ja kotoutumisen kannalta johdonmukaisen kokonaisuuden, jossa nuorisotyön tarjoamat kotouttamistoimet käydään läpi. Ohjaajien kohdalla teemoittelin haastattelujen kysymysrungon uudelleen loogisemmaksi kokonaisuudeksi, jonka kävin kysymys kysymykseltä läpi. Teemoittelusta voi myös nostaa esiin mielenkiintoisia lausahduksia (Eskola & Suoranta 1998, 175). Toimin näin, sillä osa lausahduksista oli hyvin kuvailevia kertomaan nuorisotyön vaikutuksesta kotoutumiseen ja osa taas kuvasi hyvin nuoriso-ohjaajien asennetta työtään kohden. Sijoitin sitaatit analyysin sekaan myös keventääkseni tekstiä ja viedäkseni sitä sujuvasti eteenpäin. Ohjaajien haastattelujen analysointiosiossa ensimmäiset kuusi kohtaa avaavat ohjaajien kokemuksia monikulttuurisen nuorisotyön kotouttavista menetelmistä ja tuesta identiteetin kehitykselle. Kaksi viimeistä kysymystä käsittelevät monikulttuurisen nuorisotyön haasteita ja kehittämis ehdotuksia. Työn tavoitteena ei kuitenkaan ole uudistaa nuorisotyön teoriaa vaan tavoitteena on selvittää miten monikulttuurinen nuorisotyö auttamaan maahanmuuttajanuoria ja maahanmuuttajataustaisia nuoria kotoutumisessa ja miten monikulttuurisen nuorisotyön tekemistä voisi kehittää.

Opinnäytetyöni kysymys on hypoteesiton, sillä se ei sisällä ennakko-oletusta työn lopputuloksesta (Eskola & Suoranta 1998, 19). Tässä tapauksessa siis siitä, miten monikulttuurinen nuorisotyö vaikuttaa maahanmuuttajanuorten ja maahanmuuttajataustaisten nuorten kotoutumiseen. Työni pyrkii juuri haastateltavien kokemusten ja näkemysten kautta antamaan tähän vastauksen.

5 HAASTATTELUT

Tässä luvussa käyn läpi nuorten ja ohjaajien vastaukset ja analysoin niitä. Analysoinnista syntyvät johtopäätökset käsittelen erillisessä luvussa tämän luvun lopussa. Analysoin nuorten ja ohjaajien haastatteluja toisistaan eroavilla tavoilla. Nuorten vastaukset oli helpompi teemoittaa kotoutumista tukeviin asioihin ja analysoida niitä teorian valossa. Ohjaajien haastattelut taas koen helpommaksi ja selvemmäksi käydä

läpi kysymys kysymykseltä, sillä ohjaajille esitetyt kysymykset olivat avoimempia kuin nuorten kysymykset ja myös heidän vastauksensa olivat laajoja.

5.1 Nuorten haastattelujen vastausten analysointi

Nuorten kysymykset
Miten usein käyt nuorisotalolla tai osallistut nuorisotyön piiriin kuuluvaan toimintaan?
Minut sinut otettiin vastaan nuorisotaloilla ohjaajien ja muiden nuorien toimesta?
Oletko saanut uusia kavereita nuorisotoiminnan kautta?
Mitä olet oppinut Suomesta ja suomalaisuudesta nuorisotaloilla?
Miten nuoriso-ohjaajat ovat auttaneet sinua ymmärtämään suomalaista kulttuuria?
Miten nuoriso-ohjaajat ovat auttaneet sinua ymmärtämään suomalaisen yhteiskunnan toimintaa?
Oletko saanut apua koulun, töiden hakemisen tai vapaa-ajanviettomahdollisuuksien kanssa?
Ymmärtävätkö nuoriso-ohjaajat riittävästi sinun ja perheesi kulttuuria?
Ovatko nuoriso-ohjaajat auttaneet sinua kotoutumaan Suomeen?
Tunnetko olosi kotoisaksi Suomessa?
Mitkä asiat nuorisotaloilla kaipaivat mielestäsi kehittämistä?

Kysyessäni nuorilta suoraan ovatko he kokeneet nuorisotyön auttaneen heitä kotoutumaan Suomeen oli vastaus kolmen kohdalla myönteinen ja neljän kohdalla kielteinen. Vastauksissa ei ollut eroavaisuutta sen pohjalta, oliko nuori maahanmuuttaja vai maahanmuuttajataustainen. Muut kotoutumista koskevat kysymykset antoivat kuitenkin viitteitä nuorisotyön kotouttavasta vaikutuksesta myös niiden nuorten kohdalla, jotka sanoivat, ettei nuorisotyöllä ole ollut heidän mielestään kotouttavaa vaikutusta. Nuorisotyön kautta oltiin saatu uusia kavereita, nuorisotaloilla oli autettu läksyjen tekemisessä, nuorisotyöntekijät olivat kertoneet suomalaisista tavoista ja kulttuurista sekä itse nuorisotaloilla käynti oli auttanut purkamaan stereotypioita hiljaisista suomalaisista, myös kesätöitä oli löytynyt nuoriso-ohjaajien avulla. Eräs nuori myös koki nuorisotalon paikkana, josta hän ensimmäisenä saisi apua koulutehtävien tai töiden haun kanssa. Apu työn saamisessa ja opiskelussa voidaan nähdä myös rakenteellisenä integraationa, kuten Kivijärvi sitä kuvailee. Yhteiskunnalliseen vaikuttamiseenkin oli tutustuttu RUUTI-hankkeen ja festivaalien järjestämisen myötä. Kaikkia näitä voidaan pitää teoriakirjallisuuden valossa tärkeinä kotouttamista edistävinä toimina. Yhtenä monikulttuurisen nuorisotyön tavoitteista voidaankin pitää nuorten sosiaali-

saatiota, eli nuorten liittämistä jäseniksi yhteiskuntaan, kulttuuriin ja yhteisöön (Niemenen 2013, 298).

Monikulttuurisen nuorisotyön vaikutuksesta nuorten kotoutumisen kokemukseen ja kotoutumisen teoriaa tukevien vastausten ristiriita vaatii jonkinlaista selitystä. Näissä haastatteluissa ristiriita ei selity iällä, sillä kokemusten ja teorian välillä oli ristiriitaisuuksia iästä riippumatta. Ikä voi kuitenkin olla vaikuttava tekijä kotoutumisen käsitteen ymmärtämiseen ja oman elämänkaaren hahmottamiseen. Kokemukset eivät myöskään olleet talokohtaisia, vaan kokemuksia nuorisotyön kotouttavasta, että ei-kotouttavasta vaikutuksesta löytyi samoilta taloilta. Uskonkin, että ristiriitojen syy löytyy kotoutumisen käsitteen laaja-alaisista vaikutuksista eri elämän osa-alueille. Ja jos käsite itsessään ei aukea, ei sen vaikutuksia omaan elämään osaa peilata.

Nuoret jotka vastasivat kokemukseen kotoutumisesta myöntävästi, osasivat myös perustella vastaustaan. Eräs nuori kuvaili kokemustaan nuorisotyön kotouttavasta vaikutuksesta seuraavasti.

No siis, periaattees joo, kun mä kumminkin hengasin aika paljon niinku venäläisissä porukoissa. Kyllä mul ainakin tuli semmosii joskus niinku täysvenäläisii päivii, ni kyllä mulla tuli semmonen, et mä oon niinku tervetullu tänne ja sit mulle vähän niinku jeesattiin parhaan mukaan. Ihan niinku kädestä pitäen jotkut tietyt asiat on näytetty ja opastettu. Kyl mä sillein voisin sanoo, et on mut sillein kotiut... on kotoutunut, vaikka en varsinaisesti kotoutunut, mutta sillein, sain hyvät eväät ja uskoisin että jos oisin maahanmuuttaja oisin saanu samat eväät.

Tässä vaiheessa kysyin vielä tarkentavan kysymyksen siitä, mitä hän tarkoitti neuvomisella kädestä pitäen.

Siel oli ihan niinku koulun kanssa juttuja, ja sitten niinku ihan perus, että mistä löytää mitäkin ja sitte just, että joutuuko hakee opolta vai sossusta papereita, ja just tällasia juttuja. Enemmän ollu sellasii sillon, kun alko opiskelee. Sitte tuli semmosii jotain juttui mitä ei niinku ihan itte osannu hakee ja sit siellä opetettiin. Mä voisin uskoo, että se on vähän sama, kun joutuis hakee, tukiinkin, niinku esim. opintotukieen mä sain aika paljon jeesii sieltä nutilta. Niinku ainakin siel osattiin neuvoa, jos ne ei itte osannu niinku auttaa asian kanssa, et mihin kannattaa mennä ja mihin aikaan pitää soittaa.

Tämän nuoren kokemuksessa voi nähdä selvää integroitumista Suomeen. Nuori oli aiemmin viettänyt paljon aikaa ei kantasuomalaisessa kaveripiirissä, ja nuorisotalojen kautta sitten tutustunut enemmän suomalaisiin nuoriin ja saanut suomalaisia kavereita. Tässä on havaittavissa selvää Kivijärven mainitsemaa sosiaalista integraatiota, jossa maahanmuuttajanuori tai maahanmuuttajataustainen nuori luo siteitä valtaväestöön kuuluviin nuoriin (Kivijärvi 2015, 19). Kotouttavana vaikutuksen hän piti myös sitä, kun hän katsoi Suomen jääkiekko maajoukkueen otteluita nuorisotalolla yhdessä ohjaajien kanssa ja kannusti Suomea.

Että aina oli sellain hyvä fiilis, ainakin kun nutalla katto ohjaajien kaa lätäkää ja kannusti Suomee, ni hyvin semmonen suomalainen olo.

Nuorisotyön kotouttavasta vaikutuksesta mainittiin myös nuoriso-ohjaajien ymmärrys nuorten ja heidän perheensä kulttuuria kohtaan ja mahdollisuus vapaa-ajan viettoon. Eräs nuori mainitsi myös sen, miten ohjaaja olivat opastaneet häntä ensimmäisillä talolla käynti kerroilla siitä, millaista Suomessa on asua ja millaisia kulttuureja Suomessa on. Tällainen toiminta ohjaajilta auttaa varsinkin maahanmuuttajanuoria ymmärtämään suomalaista kulttuuria paremmin, sillä he eivät ole viettäneet koko elämänsä Suomessa vaan asuneet osan lapsuudestaan ulkomailla toisen kulttuurin piirissä. Muutamit nuoret olivat monikulttuurisen nuorisotyön kautta myös oppineet ymmärtämään suomalaisuutta ja suomalaista kulttuuria. Heille oli opetettu käytöstapoja ja miten toimia julkisella paikalla, kouluissa ja sosiaalisissa tilanteissa. Kulttuurin ymmärrys oli erään nuoren kohdalla lisääntynyt nuoriso-ohjaajien oman käytöksen myötä. Hänellä oli ennakkoluuloja suomalaisista sisäänpäin kääntyneinä ja hiljaisina ihmisinä, jotka eivät puhu. Nämä stereotypit olivat kuitenkin kadonneet ulospäin suuntautuneiden ja puheliiden nuoriso-ohjaajien toimesta. Kulttuurien tuntemus on tärkeä kotoutumisen osatekijä ja se sisältyy Berryn nelikentän integraatio kohtaan (Cantell 2000, 75).

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen kouluterveyskyselyssä vuodelta 2013 käy ilmi, että ensimmäisen polven maahanmuuttajat ovat muita ryhmiä useammin vailla ystävää. Pojista jopa 29 prosenttia verrattuna muiden ryhmien 10-15 prosenttiin, ja tytöistä 16 prosenttia verrattuna muiden ryhmien 5-9 prosenttiin ilmoitti olevansa vailla läheisiä ystäviä. Maahanmuuttaja ja maahanmuuttajataustaiset nuoret kokevat myös

kiusaamista ja fyysistä väkivallan uhkaa kouluissa muita useammin. (Ranto, Ahlgren-Leinvuo, Haapamäki, Högnabba, 2015, 25) Kaikki haastatteleman nuoret kertoivat, että olivat saaneet uusia kavereita nuorisotaloilta. Useat heistä kuvailivat kaveripiiriään normaaliksi ja monikulttuuriseksi. Nuoruusiän kaverisuhteet ovat tärkeitä nuorten kehitykselle. ”Nuorella on mahdollisuus kokeilla rajoja, omaksua tietoja ja taitoja, ilmaista omia ajatuksia ja tunteita ja purkaa tunteita” (Mannerheimin lastensuojeluliitto, 2016). Uskon, että kaverisuhteilla on tärkeä rooli myös maahanmuuttaja ja maahanmuuttajataustaisten nuorten syrjäytymistä estävänä tekijänä. Tästä syystä näenkin, että nuorisotyöllä ja nuorisotaloilla on tärkeä rooli paikkana, jossa maahanmuuttaja ja maahanmuuttajataustaisten nuoret pääsevät tutustumaan toisiin nuoriin ja luomaan suhteita vapaassa, mutta samalla ohjatussa ja turvallisessa ympäristössä. Kaverisuhteiden luonnissa kantaväestöön on kyseessä Kivijärven tutkima sosiaalinen integraatio.

Vähemmistöryhmien vähäistä osallistumista poliittiseen päätöksentekoon pidetään ongelmallisena, sillä he eivät välttämättä pääse kunnolla edustetuiksi itseään koskevissa asioissa tai pääse vaikuttamaan yhteiskunnallisiin asioihin (Weide & Saukkonen 2013, 262) Positiivista onkin, että haastateltavista kaikki tällä hetkellä nuorisotalojen palveluja käyttävät olivat kuulleet ainakin Ruudista tai oppineet sitä kautta, miten voivat vaikuttaa yhteisiin asioihin. Tällainen oppiminen antaa nuorille eväitä ymmärtää poliittista vaikuttamista ja näin tukee nuorten kulttuurista integraatiota. Kulttuurisella integraatiolla tarkoitetaan Kivijärven mukaan juuri mm. poliittista vaikuttamista. Ruudista puhuttaessa eräs nuorista kertoi, kuinka nuorisotalot ovat luoneet hänelle mahdollisuuden saada äänensä kuuluviin.

Nuorisotalon avul mä oon saanut mun äänen kuuluu enemmän. Jos en ois käyny nuorisotaloil mun ääni ei ois kuulunu niin hyvin ku ihan tavallisesti. Mä oon pystynyt vaikuttaa nuorisotalon avul.

Yhteiskunnan toimintaan, kuten työntekoon, osallistumista pidetään myös kotoutumisen kannalta eräänä yhteiskuntaan kiinnittymisen tärkeimmistä mittareista (Forsander 2013, 220). Kesätöiden saamista voidaankin pitää tärkeänä maahanmuuttajanuorille ja maahanmuuttajataustaisille nuorille, jotta he saavat ensimmäiset kokemuksensa työelämästä. Maahanmuuttajanuorten ja maahanmuuttajataustaisten nuorten suo-

menkielentaito ei välttämättä kuitenkaan ole samalla tasolla kantasuomalaisten ikätovereidensa kanssa. Ohjaajien mukaan kielitaidon vajaavaisuudet voivat tulla ilmi kirjallisissa työhakemuksissa, ja vaikka työnhakija olisi täysin pätevä työhön, voi työnantaja epäillä hänen pätevyyttään esimerkiksi kirjoitusvirheiden takia. Eräs ohjaaja kuvailikin, että ulkomaalaisen nuoren täytyy olla kaksin verroin suomalaisnuoria pätevämpiä saadakseen saman työpaikan. Nuorisotyön kautta saaduilla kesätyöpaikoilla tämä sudenkuoppa saadaan kierrettyä ja nuori pääsee töihin, oli kielitaito vajavainen tai ei. Näin nuori saa kokemusta työelämästä ja voi luoda suhteita työmaailmaan, joiden kautta voi avautua uusia mahdollisuuksia. Kokemusta työelämästä ja suhteiden luontia voidaan pitää erittäin tärkeänä, sillä ”maahanmuuttajien kotoutumisesta keskusteltaessa muita yhteiskunnallisen osallistumisen ja osallisuuden muotoja, [...] pidetään usein työelämään integroitumiseen nähden toissijaisina” (Forsander 2013, 220). Kotoutumisen ollessa aina kaksisuuntainen prosessi, joka vaatii aktiivisuutta ulkomaalaiselta ja vastaanottavuutta suomalaisilta ja suomalaiselta yhteiskunnalta (Saukkonen 2013, 87) voidaan nuorisotyön kautta saatua työtä pitää monikulttuurisuutta tukevana toimena myös kantaväestön suhteen, sillä se vaatii työnantajalta vastaanottavuutta maahanmuuttajanuoria tai maahanmuuttajataustaisia nuoria kohtaan.

Kaikkien haastateltavien nuorien kokemuksia nuorisotyöstä yhdisti se, että ne olivat positiivisia. Kokemukset olivat myös pääosin kasvua ja kotoutumista tukevia. Kaikki nuoret myös kokivat olonsa tervetulleeksi nuoristaloille ensimmäisestä kerrasta lähtien. Kaikki myös kävivät, tai olivat nuorempana käyneet, nuorisotaloilla viikoittain. Taloilta koettiin löytyvän mielekästä tekemistä omien mielenkiintojen mukaan, oli se sitten pelaamista, urheilua tai hengailua kavereiden kanssa.

5.2 Ohjaajien haastattelujen analysointi

Haastattelukysymykset	
1.	Miten nuorisotyössä tuetaan maahanmuuttajanuorten kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan?
2.	Mitkä ovat nuorisotyön tärkeimmät muodot maahanmuuttajanuorten ja maahanmuuttajataustaisten nuorten kanssa työskennellessä?
3.	Miten nuoren identiteetin kehitystä tuetaan nuorisotyössä?
4.	Mitä haasteita monikulttuuriseen nuorisotyöhön maahanmuuttajanuorten ja maahanmuuttajataustaisten nuorten kanssa liittyy?
5.	Miten monikulttuurisuus otetaan huomioon kantaväestön kanssa tehtävässä nuorisotyössä?
6.	Eroaako nuorisotyö maahanmuuttajanuorten ja maahanmuuttajataustaisten nuorten ja kantasuomalaisten välillä?
7.	Esiintyykö rasismia nuorisotaloilla, ja jos, niin miten siihen puututaan?
8.	Miten monikulttuurista nuorisotyötä pitäisi mielestäsi kehittää?

”Samat säännöt ja samat oikeudet ja ennen kaikkea samat mahdollisuudet nuorille” – erään ohjaajan vastaus kysyttäessä miten monikulttuurinen nuorisotyö tukee maahanmuuttaja ja maahanmuuttajataustaisten nuorten kotoutumista

Ohjaajien vastaukset useimpiin kysymyksiin olivat laajoja ja ylittivät kysymysten rajoja. Monet heidän vastauksistaan lähtivät sivuraiteille ja koskivat vahingossa myös joko edellisiä tai seuraavaksi tulossa olevia kysymyksiä. Tarkentaakseni ohjaajien vastauksia esitin tarvittaessa tarkentavia lisäkysymyksiä. Joudun tästä syystä käsittelemään aiheita hieman ristiin, jotta tekstistä tulee selkeää ja saan jaoteltua sen järkeviin kappaleisiin. Jouduin myös järjestämään kysymykset uudelleen, jotta ne muodostavat lukijan kannalta järkevän kokonaisuuden.

5.2.1 Kotoutumisen tukeminen

Kotoutumisen kannalta tärkeimpinä asioina monikulttuurisessa nuorisotyössä koettiin nuorten tasa-arvoinen kohtelu, kuunteleminen ja heidän tarpeidensa tunnistaminen. Nuoret ovat erilaisia ja heidän tarpeensa eroavat toisistaan. Koulunkäynnin tukeminen ja työnhaussa auttaminen koettiin myös tärkeinä asioina. Koulutöissä auttamisen lisäksi yhteistyö koulujen ja esimerkiksi valmistavien luokkien välillä nähtiin merkittä-

vänä työnteon muotona. Työhaun ohella nuoria autetaan myös kirjallisten työhakemusten kanssa. Ohjaajien mukaan työnantajat saattavat kiinnittää huomiota työhakemusten kirjoitusvirheisiin, vaikka nuori puhuisikin täydellistä suomen kieltä mutta hakemus sisältäisi kirjoitusvirheitä ja nuoren ollessa mahdollisesti vielä vierasperäinen, saattaa hänen työpaikkansa jäädä saamatta hänen pätevyydestään huolimatta. Eräs ohjaaja kommentoikin työhaun hankaluutta seuraavasti.

Tavallaan se, myös se, syrjäytymisriskihän on sit kuitenkin suurempi. Ei oo vanhempien esimerkii sit välttämättä työelämästä, [...] vanhemmat ei oo välttämät ollenkaan kielitaitosii tai ei ees puhu suomea, eikä oo ees sellasta mallia, [...], tavallaan se tuntuu et monet maahanmuuttajat joutus olee tuplasti parempii töissään myöskin, ku suomalaiset, jotta he niinku ois hyväksyttyjä.

Työelämään pääsemistä pidetään eräänä onnistuneen kotoutumisen kriteerinä (Forsander 2013, 220). Varsinkin tilanteessa, jossa maahanmuuttajien työttömyysaste on lähes kaksinkertainen Suomessa syntyneisiin verrattuna, pidän maahanmuuttajanuorten ja maahanmuuttajataustaisten nuorten työhaun tukemista hyvin tärkeänä osana kotouttavaa monikulttuurista nuorisotyötä. Jos nuori syrjäytyy yhteiskunnasta jo nuorena sen takia, ettei onnistu saamaan työpaikkaa ja kokemusta työelämästä, on tilanteen korjaaminen vanhemmalla iällä todennäköisesti vaikeampaa sekä yksilön, että yhteiskunnan kannalta. Yhteiskunnan toiminnasta kertominen nousi myös esiin erään ohjaajan vastauksessa.

Että nuorilla on kysymyksiä tai eivät ymmärrä tai eivät tiiä miten suomalainen yhteiskunta toimii, tai näin.

Myös yhteistyötä ja siteiden luomista nuorisotalojen ja nuorten vanhempien välille pidettiin tärkeänä kotoutumista ajatellen. Erään ohjaajan mukaan yhteistyön avulla nuorten vanhemmat saadaan ymmärtämään nuorisotyötä paremmin ja tiedostamaan nuorisotyön olevan turvallista toimintaa nuorille. Mitä paremmin vanhemmat tunne- taan, sitä paremmin he myös luottavat nuoriso-ohjaajiin ja kynnys nuorisotyöhön mukaan lähtemiselle madaltuu. Tällaisella siteiden luomisella voisi kuvitella olevan positiivinen vaikutus nuorten lisäksi alueen maahanmuuttajayhteisöön. Näkisinkin, että tällainen nuorisotyön ja vanhempien yhteistyö tukee nuorten lisäksi koko maahanmuuttajayhteisön kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Eräällä ohjaajalla oli

antaa myös konkreettinen esimerkki nuorisotyöntekijän ja vanhempien keskinäisestä vuorovaikutuksesta.

Eräs nuori oli saanut nuorisotoiminnan kautta itselleen mieluisan työn oman harrastuksensa parista, josta saamalla rahoillaan hän pystyi rahoittamaan omat harjoituksensa. Hän oli kertonut tästä avusta kotona vanhemmilleen. Myöhemmin vanhemmat etsivät poikaa auttaneen nuoriso-ohjaajan käsiinsä ja pyysivät tältä apua suomen kielen opetteluun. Ohjaaja auttoi etsimään työpaikkoja ja kursseja, joissa suomen kieltä voisi opetella. Vaikka tämä perhe oli viettänyt Suomessa jo yli vuoden, vasta nuoriso-ohjaajan avulla heille järjestyi kotouttavaa toimintaa ja kotoutumisen kannalta tärkeä kielen oppimisen mahdollisuus. Näin ohjaajan, nuoren ja vanhempien keskinäinen vuorovaikutus auttoi koko perheen kotoutumista Suomeen. Koulujen ja maahanmuuttajanuorten vanhempien vuorovaikutuksesta on puhuttu tutkimuskirjallisuudessa, joten miksi sitä ei voisi laajentaa koskemaan myös nuorisotyötä. Koulujen tai päiväkotien yhteistyöstä vanhempien kanssa on ollut jo onnistuneita kokeiluja (Kosonen 2000, 155). Näkisin yhteistyön laajentamisen koskemaan myös monikulttuurista nuorisotyötä tervetulleena.

Eräs ohjaaja mainitsi myös, kuinka tärkeää on ymmärtää nuoren kotimaan tilannetta. Hän kertoi, kuinka nuori voi kantaa mukanaan myös kotimaansa asioita. Esimerkiksi uutiset voivat välittää sotakuvaa kotimaasta, eikä kukaan perheestä tiedä missä sukulaiset ovat tai ovatko he edes hengissä. Uskon, että tällaisilla asioilla voi olla vaikutuksia nuorten mielenterveydelle.

Nuorisotyöllä voi olla kotouttavia vaikutuksia myös muihin kuin nuorisotyön piirissä oleviin nuoriin, esimerkkinä aiemmin mainitsemani perhe, joka sai apua kotoutumiseen nuoriso-ohjaajalta. Toinen esimerkki on eräältä nuorisotalolta, jossa nuoret olivat järjestäneet yhteisiä jalkapallo-otteluita paikallisen vastaanottokeskuksen nuorten kanssa. Mielestäni tällainen toiminta on toivottavaa ja tärkeää, sillä se rakentaa siltoja Suomessa olevien maahanmuuttajanuorten ja maahanmuuttajataustaisten nuorten ja juuri Suomeen tulleiden pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden välille. Ehkä juuri maahan tulleet nuoret löytävät tällaisen toiminnan kautta nopeammin nuorisotyön piiriin, ja näin kotoutuminen yhteiskuntaan nopeutuu.

Suomen kielen osaamisen tärkeys nousi esiin monissa kysymyksissä. Suomen kielen taitoa pidetään tärkeänä onnistuneelle kotoutumiselle (Sisäministeriö 2016). Sen voidaan nähdä olevan avainasemassa, jotta maahanmuuttajille ja maahanmuuttajataustaisille henkilöille avautuu samat mahdollisuudet yhteiskunnassa kuin suomalaisille. Ohjaajat eivät tarkemmin kuvailleet, miten he suomen kielen oppimista tukevat mutta uskoisin, että nuoret oppivat sitä nuorisotyön kautta sekä ohjaajilta että toisilta nuorisotyön piirissä olevilta nuorilta. Kielen oppiminen on näin informaalia oppimista, eikä siihen sisälly sen kummempaa opetusta. Joillain Helsingin nuorisotaloilla on tosin käynnissä uusi toiminnallinen kielen oppimisen hanke, jota järjestetään yhteistyössä opetusviraston ja nuorisosiainkeskuksen kanssa. Hankkeessa yläkoulujen maahanmuuttajien valmentavien luokkien käyvät opettajien kanssa nuorisotaloilla ja heistä toivotaan tulevan aktiivisia nuorisotalojen kävijöitä. Myös talojen nuorisohjaajia on opastettu hankkeesta. Toisaalta ohjaajat kuitenkin kertoivat, että he auttavat korjaamaan kielioppivirheitä työhakemuksista, joten nuoret oppivat sitä kautta myös kirjoitettua kielellistä ilmaisua.

Monikulttuurista nuorisotyötä ei kuitenkaan pidetty ohjaajien puheissa erityisenä työmuotona kotoutumisen tukemisessa, vaan monikulttuurisuus nähtiin arkipäiväisenä asiana nuorisotaloilla. Alueen nuorisotalot ovat itsessään hyvin monikulttuurisia, sillä monikulttuurisuus on alueella jo normaalia arkea. Ohjaajat sanoivatkin lähes yksinomaan, että nuoret ovat nuoria ja heitä kohdellaan nuorina. Tässä on viitteitä mielestäni siihen, että monikulttuurinen nuorisotyö on alueella läpileikkaavaa. Monikulttuurisuus on taloilla yleinen työote ja suhtautumistapa töiden tekoon (Korhonen & Puukari 2013, 296). Ohjaajat ymmärsivät kulttuurien eroavaisuudet ja maahanmuuttajanuorten ja maahanmuuttajataustaisten nuorten identiteettien kehityksen tukemisen tarpeet ja myös tukivat nuoria näissä asioissa tarpeen vaatiessa. Näin nuorten akkulturaatioprosessia helpotettiin ohjaajien toimesta. Tällä on varmasti vaikutusta nuorten kotoutumiseen.

5.2.2 Nuorisotyön tärkeimmät muodot

Kysyessäni tärkeimmästä nuorisotyön muodosta, jolla tarkoitin mm. avointa nuorisotyötä, erilaisia kerhoja, urheilumahdollisuuksia ja pienryhmiä, maahanmuuttajanuorten ja maahanmuuttajataustaisten nuorten kanssa työskennellessä, vastaukset olivat

varsin rönsyileviä. Kaikki ohjaajat eivät myöskään aluksi mielestään osanneet vastata kysymykseen. Lähes kaikilta ohjaajilta nousi kuitenkin esiin, uudestaan, nuorten erilaisten tarpeiden tunnistaminen ja nuoren ohjaaminen tämän henkilökohtaisen tarpeen sekä mielenkiinnon pohjalta.

Jos se nuori on semmonen, et se haluaa olla jossain kokkikerhossa, sit se on varmaan se kokkikerho. Tai, jos hän pelaa videopelejä niin sit se varmaan se helpoin tapa on videopelit, jos vaan itte kykenee siihen. [...] tai sen mielenkiinnon pohjilta lähtee aina muodostamaan sitä lopullista työtä [...] Antaa ainakin ensin sille tilaa päättää, että mitä tehään ja sit menee vaan mukaan tekemään.

Taloilla tehtävän avoimen nuorisotyön vahvuudeksi eräs ohjaaja mainitsi sen, että talot ovat avoinna kaikille ja kaikki tuntevat yleensä olonsa tervetulleeksi toimintaan. Ohjaajat ovat nuorisotaloilla käyvien nuorien matkassa jopa kymmenen vuotta heidän elämästään, joten nuorten kasvutarinat taloilla ovat pitkiä. Talolle tullessaan nuori voi olla kiinnostunut esimerkiksi kokkikerhoista ja pelaamisesta, myöhemmin katufestivaalien suunnittelusta ja lopuksi hän saattaa toimia nuoriso-ohjaajien kollegana vapaaehtoisena ohjaajana tai jopa kouluttautuneena nuoriso-ohjaajana. Tällaisessa kasvunkaareissa voi mielestäni nähdä toteutuvan monia kotouttamisen ja kotoutumisen teorian kannalta tärkeitä tekijöitä. Ensin nuori tulee nuorisotalolle, jossa hän tutustuu muihin nuoriin, ajan kanssa hän kiinnostuu yhteisiin asioihin vaikuttamisesta ja lopuksi hän myös työllistyy nuorisotyön myötävaikutuksesta. Tässä toteutuu mielestäni Kivijärven kirjassaan mainitsevat kolme integraation muotoa. Sosiaalisen integraation vahvuus riippuu tietenkin nuorisotalon kävijäjakaumasta, mutta tilanteessa, jossa nuorisotalon kävijöinä on lukumääräisesti paljon kantasuomalaisia voisi kuvitella, että maahanmuuttajanuori tai maahanmuuttajataustainen nuori luo suhteita myös heihin. Näin sosiaalisen integraation idea toteutuisi nuorisotyön avulla. Kulttuurisen integraation vaikutus voidaan nähdä kiinnostuksena lähteä vaikuttamaan alueen asioihin järjestämällä katufestivaalia. Huomioon otettavaa on myös se, että Ruuti-hankeen kautta vaikuttaminen alueen yhteisiin nuoria koskeviin asioihin oli tullut tutuksi kaikille haastattelemilleni nuorille. Viimeisenä taas toteutuu Kivijärven mainitsema rakenteellinen integraatio, jossa nuori kiinnittyy työelämäänsä esimerkiksi työllistymällä itsekin ohjaajaksi tai saamalla apua työn hakemisessa ja työllistymällä esimerkiksi kesätöihin. Tietenkään tällaista tilannetta ei tapahdu kaikille, enkä osaa arvioida, kuinka moni nuori tällaisen kasvun käy läpi. Pitää kuitenkin ottaa huomioon, että täl-

lainen kasvunkaari on mahdollinen monikulttuurisen nuorisotyön ansiosta, ja sen kotoittavaa vaikutusta voidaan mielestäni pitää kiistattomana. Varsinkin, kun sitä verrataan kotoutumisen kannalta tavoiteltaviin asioihin, kuten yhteiskuntaan kiinnittymiseen, suhteiden solmimiseen valtakulttuuriin ja työllistymiseen.

5.2.3 Nuorten identiteetin kehityksen tukeminen nuorisotyössä

Mä oon aina sanonut, että sä oot myös suomalainen, saat olla molemmat.” – Ohjaajan kommentti maahanmuuttajanuorille identiteettiä ja kansalaisuutta koskien.

Identiteetin kehityksen kannalta ohjaajat pitivät tärkeänä, että nuoren oma kulttuurillinen identiteetti säilyy ja hänelle annetaan mahdollisuus toteuttaa itseään. Myös suomalaisen yhteiskunnan ja kulttuurin tavoista kerrottiin nuorille. Tällöin maahanmuuttajanuorella tai maahanmuuttajataustaisella nuorella on mahdollisuus kotoutua yhteiskuntaan Berryn nelikentän mukaan. Liebkind selittää Berryn nelikenttää ja akkulturaatioprosessia malliksi jossa ihmisellä on mahdollisuus a) harkita oman kulttuurinsa säilyttämisen tarvetta ja b) miettiä suhteiden ylläpitämisen tärkeyttä valtaväestöön ja yhteiskuntaan, jos molempia kohtia pidetään tärkeänä, puhutaan akkulturaatiosta ja kotoutumisesta (Liebkind 1998, 110-111).

Nuorten kanssa myös keskustellaan uskontoon ja kulttuuriin liittyvistä kysymyksistä sekä pukeutumisesta. Myös pukeutumisella voidaan ilmaista identiteettiä, kuten identiteettiin liittyvää uskonnollista vakaumusta tai johonkin alakulttuuriin kuulumista. Näin nuorille voidaan avata erilaisia kulttuureihin liittyviä käsitteitä ja sitä, miksi jotkut kulttuurit toimivat eri tavalla, kun itse toimii. Nuoret oppivat monikulttuuriseen nuorisotyöhön liittyvää suvaitsevaisuutta ja muiden tasa-arvoista kohtelua (Nieminen 2013, 297). Etnosentrisestä näkökulmasta tarkasteltuna tällainen toiminta avaa nuorten maailmankuvaa ja auttaa nuoria käsittämään, ettei heidän oma kulttuurinsa ole ainoa oikea vaan myös toisella tavalla toimiminen ja eläminen ovat yhtä hyväksyttäviä.

Ohjaajien mukaan kertoman mukaan, maahanmuuttajanuoret tai maahanmuuttajataustaiset nuoret eivät ensimmäisenä identifioitu suomalaisiksi Suomessa. Kotimaassaan samaa kysyttäessä he kuitenkin identifioituivat suomalaisiksi, mutta eivät

oma kotimaansa kansalaisiksi. Tämä on hieman ristiriitaista, sillä se antaa kuvaa siitä, että nuoret eivät tunne itseään sen maan kansalaisiksi missä kulloinkin asuvat tai missä heidän kaveripiirinsä tai juurensa ovat. Akkulturaatioprosessin kannalta olisi tärkeää, että maahanmuuttajanuoret tunsivat itsensä kuuluviksi sekä kotimaansa, että uuden maansa kulttuuriin. Toisaalta nuorten haastatteluissa kävi ilmi, että nuoret kuitenkin tunsivat olonsa ainakin kotoisaksi Suomessa. En osaa sanoa, kuinka suuri merkitys tällä lopulta on nuorille. He saattavat käsittää oman identiteettinsä luomisen eri tavalla, kuin tämän hetkinen tutkimuskirjallisuus asiaa kuvailee. Eräs maahanmuuttajataustainen nuori myös mainitsi, ettei tuntisi oloaan kotoisaksi kulttuurin osalta vanhempiensa kotimaassa vaan tuntee Suomen kotimaakseen.

5.2.4 Monikulttuurisen nuorisotyön tekeminen suomalaisten nuorten kanssa, ja työn eroavaisuudet maahanmuuttajanuorten ja maahanmuuttajataustaisten nuorten välillä

Onnistuneen kotoutumisen kannalta kotouttamista pidetään vuorovaikutteisena toimintana, jossa myös kantaväestön on totuttava monikulttuuriseen yhteiskuntaan (Saukkonen 2013, 87). Näin ollen myös monikulttuurisen nuorisotyön on koskettava suomalaisnuoria ja vaikutettava heidän asenteisiinsa ja kitkettävä rasismia (Honkasalo 2007, 12). Tästä syystä kysyin, miten monikulttuurista nuorisotyötä tehdään kantasuomalaisten nuorten kanssa.

Jos yhet syö hookoota, niin sen ei pitäis niitä Snelmannin fanei haittaa millään tavalla. – Eräs ohjaaja viitatessaan kulttuurieroista kertomiseen suomalaisille nuorille.

Monikulttuurisuuden ollessa niin arkipäivää kyseisillä nuorisotaloilla, kaikki ohjaajat olivat sitä mieltä, että nuoria kohdellaan nuorina riippumatta heidän kulttuuristaan. Eri mielisyyttä ohjaajien välillä esiintyi kuitenkin siitä, eroaako nuorisotyön tekeminen kantasuomalaisten, maahanmuuttajanuorten ja maahanmuuttajataustaisten nuorten välillä. Yksi ohjaaja nosti kuitenkin esiin, että vaikka kaikkia nuoria kohdellaan samalla tavalla, pitää ohjaajan asennoitua eri tavalla työskennellessään joko kantasuomalaisten tai maahanmuuttajanuorten tai maahanmuuttajataustaisten nuorten kanssa. Tällöin puhutaan kulttuurisensitiivisestä työotteesta, jossa kulttuurien erilaiset piirteet otetaan huomioon työtä tehdessä (Tyttöjen talo, 2016). Hän perusteli tätä sillä, että eri ryhmillä ja kulttuureilla on erilaiset tavat toimia ja tämä pitää ottaa ohjauksessa

huomioon. Hän myös lisäsi, että monikulttuurisuudesta ja kulttuurieroista ei pidä ainoastaan puhua suomalaisen ja vieraan kulttuurin välillä mutta myös kahden vieraan kulttuurin välillä Suomessa. Eli maahanmuuttajanuorten ja maahanmuuttajataustaisten nuorten täytyy ymmärtää ja hyväksyä myös toiset Suomessa elävät kulttuurit. Ohjaajien ja nuorien täytyy myös ymmärtää, että mikä sopii itselle ei välttämättä sovi toiselle. Suomalaisten nuorten kanssa keskustellaankin eri kulttuureista ja tavoista ja näin pyritään vähentämään ennakkoluuloja muita kulttuureita kohtaan. Tässä kohdin toteutuukin Honkasalon mainitsema monikulttuurinen nuorisotyö myös kantaväestöön kuuluvien nuorten parissa. Monikulttuuriseen nuorisotyöhön liittyy myös maahanmuuttajanuorten ja maahanmuuttajataustaisten nuorten identiteetin ja kotoutumisen tukeminen samalla, kun heidän kasvuaan suomalaiseen kulttuuriin tuetaan. Suomalaisen elämän menon annetaan näkyä nuorisotaloilla kuitenkin tukahduttamatta maahanmuuttajanuorten ja maahanmuuttajataustaisten nuorten omia kulttuureja.

Vaikka työn tekemisen eroamisesta ryhmien välillä oli erimielisyyttä, nosti eräs ohjaaja esiin kaksi tärkeää asiaa. Toinen oli Rasismin vastainen viikko, jolloin nuorisotaloilla järjestetään rasismin vastaista toimintaa, kuten piirustuskilpailuita tai keskustelutilaisuuksia kaikenikäisille ja kaikista kulttuureista tuleville nuorille. Olen itse ollut järjestämässä rasismin vastaista keskustelutilaisuutta rasismin vastaisella viikolla mutta ainakaan se tapahtuma ei tavoittanut juuri kantasuomalaisia nuoria, vaan enemmän etnisiin vähemmistöihin kuuluvia nuoria. Toinen oli nuorisotyön tekemiseen liittyvä havainto. Suunniteltaessa toimintaa, kuten sitä mitä urheilulajia milloinkin harrastetaan, pitää ottaa huomioon kulttuuriset eroavaisuudet. Maahanmuuttajanuorille ja maahanmuuttajataustaisille nuorille jalkapallo on ykköslaji, kun suomalaisille se on sähly. Jalkapallo on myös suosittua suomalaisten nuorten keskuudessa mutta suomalaiset nuoret harrastavat mieluummin sählyä. Sählyn pelaaminen ei kuitenkaan kiinnosta maahanmuuttajanuoria tai maahanmuuttajataustaisia nuoria samalla tavalla kuin jalkapallo. Joten päätettäessä, mitä urheilulajia milloinkin harrastetaan, on otettava huomioon se, että kaikki kulttuurista ja kotimaastaan riippumatta pääsevät harrastamaan itseään kiinnostavaa lajia edes jotenkin tasapuolisesti.

5.2.5 Rasismin esiintyminen ja rasismiin puuttuminen nuorisotyössä

Rasismia esiintyy ohjaajien mukaan myös nuorisotaloilla mutta se ei ole heidän mukaansa niin vakavaa, tai sitä ei ole niin paljoa, että siitä pitäisi olla erityisen huolissaan. Rasismia esiintyy ohjaajien mukaan riitatilanteissa, jolloin nuoret saattavat haukkua toisiaan rasistisilla tai seksistisillä sanoilla. Asiat kuitenkin sovitaan hyvin nopeasti nuorten kesken ohjaajan avustuksella, jos tarpeen. Myös jotkut nuoret, esimerkiksi somalialaiset, saattavat kutsua toisiaan rasistisilla nimityksillä huumorimielissä. Kaikenlaiselle rasistiselle kielenkäytölle on kuitenkin nuorisotaloilla nollatoleranssi, joten myös näihin tilanteisiin puututaan, vaikka kyseessä ei ole toisen nimittely solvaamistarkoituksessa. Leikkimieliseen nimittelyyn puututaan sen takia, ettei se pääse leviämään ja aiheuttamaan väärinkäsityksiä. Esiin nousi myös maahanmuuttajanuorien ja maahanmuuttaja taustaisten nuorien keskinäinen rasistinen nimittely, jolla nuoret ohjaajan mukaan hakevat jonkinlaista 'me olemme parempia, kuin te' -asetelmaa. Nämä nuoret ovat kuitenkin kavereita keskenään, joten kyseessä voi olla vain nuorten keskinäinen isottelu.

Ohjaajat olivat kuitenkin huolestuneita enemmän nuorien kaduilla kohtaamasta rasismista. Viime syksyn maahanmuuttoaalloon ja raiskausuutisointien takia syksyllä oli esiintynyt lisääntyntä rasismin pelkoa. Nuoret olivat alkaneet kantaa puukkoja mukanaan, ja tytöt tunsivat olevansa vaarassa sekä olonsa uhatuksi. Heidän pelkonsa kohdistui myös omasta kotimaastaan tuleviin pakolaisiin ja turvapaikanhakijoihin. Tässä kohtaa on mielestäni syytä muistaa, että ainakin poliisin tiedotteiden perusteella, osa syksyn raiskausuutisoinneista osoittautui myöhemmin perättömiksi ilmoituksiksi. On otettava myös huomioon, että kokivatko tytöt uhkaa oman maalaisistaan pakolaisista ja turvapaikanhakijoista jo aiemmin, vai aiheutuiko pelko pakolaisaalloon ja uutisoinnin kiihdyttyä.

5.2.6 Monikulttuurisen nuorisotyön haasteet

Monikulttuurisen nuorisotyön haasteet nähtiin nuorisotyössä koettavina haasteina, sekä haasteina, joita maahanmuuttajanuoret ja maahanmuuttajataustaiset nuoret kohtaavat henkilökohtaisessa elämässään, kuten rasismina ulkona liikkuesssa ja vaikeuksina jatko-opiskelupaikkaa hakiessa.

Kulttuurien eroavaisuudet koettiin haasteina tehtäessä nuorisotyötä maahanmuuttajanuorten ja maahanmuuttajataustaisten nuorten kanssa. Ohjaajien pitää ymmärtää kulttuurien eroavaisuudet, ja että maahanmuuttajanuorten käytös ja tapa toimia saattaa erota kantasuomalaisten käytöksestä ja tavoista, mutta on kuitenkin heille täysin normaalia käytöstä. Eräs ohjaaja kuitenkin muistuttaa, että kaikki maahanmuuttajanuoret ja maahanmuuttajataustaiset nuoret eivät kuulu samaan kulttuuriryhmään mutta hänen on silti käsiteltävä heitä yleistävästi yhtenä ryhmänä. Käytöksestä esimerkkinä ohjaaja otti leikkimielisen toisten lyömisen ja tönimisen, jota esiintyy joidenkin maahanmuuttajanuorten ja maahanmuuttajataustaisten nuorten käytöksessä. Hän kuitenkin jatkoi, että vaikka kaikki kantasuomalaisetkaan eivät ole samanlaisia ja myös jotkut suomalaiset nuoret käyttäytyvät samoin, käytöseroja esiintyy vähemmän suomalaisten nuorten välillä, kuin suomalaisten ja maahanmuuttajanuorten tai maahanmuuttajataustaisten nuorten välillä. Eri kulttuuritaustan omaavat nuoret saattavat myös olla äänekkäitä, ja työ maahanmuuttajanuorten ja maahanmuuttajataustaisten nuorten kanssa saatetaan kokea raskaaksi ja pelottavaksi. Tästä syystä kaikki nuorisohjaajat eivät pärjää siinä roolissa, mikä heidän pitää työtä varten omaksua.

Maahanmuuttajien syrjäytymisriski on kantaväestöön verrattuna viisinkertainen (THL, 2012). Korkeamman syrjäytymisriskin takia eräs ohjaaja piti haasteena nuorten jatko-opiskelupaikkojen ja työpaikkojen saamista vajavaisen kielitaidon seurauksena. Tätä asiaa voidaan kuitenkin edistää myös nuorisotyön piirissä panostamalla lisää nuorten auttamiseen suomen kielen taidossa, koulutehtävissä ja koulu- tai työpaikkojen haussa, kuten nuorisotaloilla on tähänkin asti tehty. Kielimuuri koettiin myös haasteeksi nuorisotaloilla työskenneltäessä.

Nuorisotoiminnan ulkopuolisilla haasteilla ohjaajat viittasivat nuorten kaduilla kohtaamaan rasismiin. Nuoret kohtaavat kadulla rasistista huutelua, jossa huutelijana on yleensä päihtynyt aikuinen suomalainen. Rasistisen käytöksen syitä on vaikea avata nuorille nuorisotaloilla.

Eräs ohjaaja mainitsi haasteena myös joidenkin sekä suomalaisten, että ulkomaalaisten nuorten äärimmäisen nationalismin. Ääri-ideologioihin liittyy riskinä se, etteivät nuoret suostu tai halua ymmärtää muita kulttuureita vaan toimivat aina, kuten heidän

mielestään heidän kulttuurissaan toimitaan, välittämättä muista ihmisistä. Tällaisessa ajattelumaailmassa on nähtävissä etnosentrismiä ja rasismien riskiä.

5.2.7 Monikulttuurisen nuorisotyön kehittäminen ohjaajien mukaan

Tää ei oo niinku puuhastelua, tää ei oo hauskanpitoa, vaan tää on ammatillista toimintaa. – Ohjaaja nuorisotyön kehittämisestä

Ohjaajien mielestä monikulttuurinen nuorisotyö on hyvällä mallilla ainakin niillä nuorisotaloilla joilla he työskentelevät. Täytyy kuitenkin ottaa huomioon, että näillä alueilla monikulttuurista nuorisotyötä on tehty jo pitkään ja monikulttuurisuus on alueella normaalia arkea, eikä mitenkään uusi tai poikkeava asia.

Vaikka monikulttuurinen nuorisotyö on hyvällä mallilla, ja menossa parempaan suuntaan, löysivät ohjaajat siitä myös kehittämistä. Ohjaajien kehitysehdotukset voi jakaa henkilökohtaisen kehityksen ja työtapojen kehitykseen. Henkilökohtaisella kehityksellä eräs ohjaaja viittasi siihen, että työntekijöiden pitää kehittää itseään jatkuvasti ja osata sopeutua erilaisiin tilanteisiin. Sekä osata työskennellä nuorten kanssa niin, että nuorten toiveet nuorisotyöstä toteutuvat, sillä nuoret eivät välttämättä osaa itse sanoa, mitä haluavat tehdä. Monikulttuurinen nuorisotyö koettiin myös haastavana ja työnä, joka ei sovellu kaikille sen raskauden takia. Organisaatiouudistuksen myötä myös työtapojen tai työmuotojen koetaan menevän oikeaan suuntaan.

Yhteistyötä koulujen ja vastaanottokeskusten kanssa kuitenkin toivotaan lisää, ja nuoria pitäisi tavoittaa paremmin tulemaan nuorisotyön piiriin. Nuoret olivat myös itse toivoneet vastuuta ja mahdollisuuksia näyttää omaa osaamistaan.

Mut ennen kaikkea [...] nuorille valtaa ja vastuuta, nuorisotalon pitää olla kiva, Helsingin pitää olla kiva paikka nuorille asua.

5.3 Haastattelujen päätelmät

Mielestäni nuorisotaloilla joiden nuoria ja nuoriso-ohjaajia haastattelin, on onnistuttu hyvin monikulttuurisessa nuorisotyössä. Yhtenä monikulttuurisen nuorisotyön tavoitteena on auttaa maahanmuuttajanuoria ja maahanmuuttajataustaisia nuoria kotoutumaan mm. vahvistamalla nuorten välisiä suhteita, tukemalla heidän vapaa-ajan toimintaa ja saamalla heidän kiinnostumaan yhteiskunnallisista asioista (Nieminen, 213, 296). Nuorten ja ohjaajien haastatteluissa esiin nousseet uusien kaverisuhteiden syntyminen, suomen kielen oppiminen, tuki koulun käynnissä ja työnhaussa sekä harrastustoiminta sopivat Niemisen teoriapohjan lisäksi myös Kivijärven mainitsemiin sosiaaliseen, kulttuuriseen ja rakenteelliseen integraatioon. Haastatteluissa esiin nousseet seikat ovat myös suoraan yhdistettävissä lakiin kotoutumisen edistämisestä, jossa sanotaan ”Maahanmuuttajalle tulee tarjota kotoutumista edistäviä ja tukevia toimenpiteitä ja palveluita, kuten suomen tai ruotsin kielen opetusta sekä tietoa yhteiskunnasta, sen kulttuurista sekä työllistymis- ja koulutusmahdollisuuksista erityisesti maassaolon alkuvaiheessa.” Ohjaajat myös kertoivat kohtelevansa nuoria tasa-arvoisina ja nuoret myös kokivat ohjaajien suhtautuneen heihin positiivisesti heti ensimmäisestä käyntikerrasta lähtien. Tästä syystä kotoutumista edistävän lain kohta ”Kotoutumislain tarkoituksena on lisäksi edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken” täyttyy opinnäytetyön kohteena olleen alueen monikulttuurisessa nuorisotyössä. Myös Rädyn mainitsema yhteistyö koulujen kanssa nuorten saamiseksi nuorisotyön piiriin toteutuu, sillä ohjaajat vierailevat kouluilla ja koulut vierailevat vastaavasti nuorisotaloilla erilaisissa tapahtumissa.

Nuorisotyössä on ohjaajien mukaan myös tuettu nuorten omaa henkilökohtaista identiteettiä, että etnistä identiteettiä. Nuorille on annettu mahdollisuus olla omia itsejään kulttuurista riippumatta ja samalla myös suomalaisesta kulttuurista ja yhteiskunnan toiminnasta on kerrottu. Tällä tavoin työn käsitteissä avaamastani akkulturaatioprosessista on tehty nuorille helpompaa. Nuorten toiveita on kuunneltu ja työtä on tehty nuorten lähtökohdista ja mielenkiinnon perusteella, oli se sitten kokkikerho, urheilu tai videopelaaminen. Nuorten kanssa on puhuttu kulttuureiden ja uskontojen eroista sekä siitä, miten suomessa on tapana toimia. Näin nuorten ymmärtämistä esimerkiksi suomalaisesta kulttuurista on tuettu, ennakkoluuloja purettu ja heidän sopeutumis-

taan valtakulttuuriin helpotettu. Tämä käy yksiin myös Berryn nelikentän integroitumisen kanssa (Cantell, 2000 75). Kulttuuriset ja uskonnolliset erot on otettu ohjaajien mukaan huomioon mm. ruokailuissa tai kun islamin uskoisia nuoria on palkattu töihin, jotka ovat sijoittuneet Ramadanin ajalle.

Ongelmaksi kuitenkin muodostuu mielestäni se, että nuoret eivät kuitenkaan tunne oloaan suomalaisiksi Suomessa tai oman maan kansalaisiksi omassa kotimaassaan. Toisaalta taas nuorten mukaan he kaikki tunsivat olonsa kotoisaksi Suomessa. Voikin kysyä, onko tiettyyn kansalaisuuteen identifioitumisella merkitystä nuorille kotoutumisella kannalta. Onko nuorille tärkeämpää ystävyysuhteet ja vertaissuhteet? Maahanmuuttajia haastateltaessa on tullut ilmi, että heillä on monikulttuurisempi ystäväpiiri kuin suomalaisilla nuorilla (Honkasalo, 2007, 52). Honkasalon tutkimuksesta ei kuitenkaan käy ilmi, kuuluiko haastateltavien monikulttuuriseen kaveripiiriin myös suomalaisia nuoria. Kivijärvi näkeekin kirjassaan maahanmuuttajien heikot kaverisuhteet suomalaisiin nuoriin ongelmaksi sosiaalisen integraation kannalta (Kivijärvi, 2015, 134). Kuitenkin monilla haastatteleistani nuorista kaveripiiriin kuului myös suomalaisia nuoria. Myös ohjaajat kertoivat nuorten viettävän aikaa sekaporukoissa, joissa on edustettuina monia kulttuureja. Mielestäni kysymys on vaikea, sillä nuoret saattavat identifioitua eri tavoin, kuin vanhemmat sukupolvet. Toisaalta, jos muut kotoutumisen kriteerit täyttyvät ja nuoret viettävät normaalia elämää harrastaen, opiskellen, töitä tehden ja yhteisiin yhteiskunnallisiin asioihin vaikuttaen, onko väliä, koostuuko heidän kaveripiirinsä minkä maalaisista ihmisistä?

Rasismia pitää myös pitää ongelmana maahanmuuttajanuorten ja maahanmuuttajataustaisten nuorten kotoutumisen kannalta. Taloilla, joiden ohjaajia haastattelin, rasismia esiintyi, mutta siihen puututtiin tehokkaasti kuten rasismiin pitääkin puuttua. Rasistinen kielenkäyttö ei kaikissa tapauksissa ollut tarkoitettu rasistiseksi, esimerkiksi tilanteissa joissa maahanmuuttajanuoret tai maahanmuuttajataustaiset nuoret viittaavat toisiinsa rasistisilla ilmaisuilla. Jos rasistista käytöstä ilmeni, se sovittiin nuorten kesken ja mahdollisesti ohjaaja vielä auttoi tapahtuneen purkamisessa. Kuitenkin myös hankalia tapauksia ilmeni, jossa nuorien ajattelumaailma oli hyvin etnosentrinen. Etnosentrisesti ajattelevia nuoria oli niin kantasuomalaisissa kuin maahanmuuttajissakin. Kyseisille nuorille rasismia ja sen seurauksia pitäisi avata enemmän ja heidän ajattelumaailmansa pitäisi saada avautumaan pois etnosentrisyydes-

tä. Näen mahdolliseksi, että jos etnosentriseen ajattelumalliin ei puututa, voi se ajan kanssa vahvistua. Näin ajatteleva ihminen voi siten luoda helpommin suhteita muihin samankaltaisen ajattelumaailman omaaviin ihmisiin. Hyvänä, tai huonona, esimerkkinä tällaisesta rasistisen ajattelumallin leviämisestä voidaan mielestäni nähdä Rajat Kiinni -kansalaisjärjestö ja siellä leviävä vihapuhe turvapaikanhakijoita ja pakolaisia kohtaan. Vihapuhe on ajan kuluessa vaihtunut myös teoiksi vastaanottokeskuksia vastaan tehtyjen polttopulloiskujen ja turvapaikanhakijoiden pahoinpitelyjen muodossa. Tällainen toiminta taas levittää pelkoa maahanmuuttajanuorten ja maahanmuuttajataustaisten nuorten keskuudessa, joka voi eskaloitua uudelleen samalla tavalla, kuin rasismia kohtaan tunnettu pelko sai nuoret kantamaan puukkoja mukanaan syksyllä 2015. Nuoret kertoivat avoimesti myös huolestaan lisääntyntä rasismia kohtaan keväällä 2015 eräällä nuorisotalolla järjestetyssä rasismin vastaisessa keskustelutilaisuudessa.

6 MONIKULTTUURISEN NUORISOTYÖN KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Haastattelujen ja teorian vertaaminen osoitti, että monikulttuurinen nuorisotyö tukee kotoutumista niillä tavoilla mitkä kotouttamiseen liitetään ja mitä olen tekstissä avan-
nut. Ohjaajat kokivat monikulttuurisen nuorisotyön pääosin toimivaksi ja nuoret olivat saaneet tukea kotoutumisen teorian kannalta tärkeisiin asioihin. Pohdittuani monikulttuurisen nuorisotyön onnistumista kotouttamisessa ja nuorten kotoutumisessa, mieleeni nousi joitain kohtia ohjaajien haastatteluista. Nuorten kehitysehdotukset koskivat hajonneiden laitteiden korjaamista, aukioloaikojen pidentämistä ja urheilumahdollisuuksien lisäämistä, kuten lisää koripallokenttiä. Nämä ovat myös tärkeitä, mutta monikulttuurisen nuorisotyön kehittämisen kannalta tartun enemmän ohjaajien haastatteluissa esiin nousseisiin asioihin.

Kehittämisehdotuksista mieleeni nousi kulttuurisensitiivinen nuorisotyö. Vaikka kaikki ohjaajat mainitsivat eri kulttuurien huomioon ottamisen, ainoastaan yksi ohjaaja nosti sen esiin työtavoissa nuorten kanssa työskennellessä. Muuten puhuttiin paljon ”nuorten kohtelemisesta nuorina”, jossa ei sinänsä ole mitään väärää, mutta mukana olisi hyvä olla kulttuurisensitiivistä työotetta, jotta kulttuurien eroavaisuudet tulisivat var-

masti huomioitua nuorisotyötä tehdessä. Samaan aiheeseen liittyy erään ohjaajaan esiin nostama kulttuuritietämys. Hän mainitsi, että ohjaajien olisi hyvä ottaa etukäteen selvää eri kulttuureihin liittyvistä erikoispiirteistä, jotta työnteko eri kulttuureihin kuuluvien nuorten kanssa on sujuvampaa.

Muista kulttuureista tietäminen olisi ainakin nuorten identiteetin kehityksen tukemisen kannalta tarpeellista, jotta voidaan ymmärtää hänen ja hänen perheensä kulttuurin erot suomalaiseen kulttuuriin verrattuna, ja näin tukea myös identiteetin kehitystä sopivalla tavalla. Pelkkä keskustelu erilaisista kulttuureista, uskonnoista ja tavoista ei välttämättä riitä, vaan ohjaajille voisi olla hyödyllistä tietää esimerkiksi eri kulttuurien aikuistumisprosesseista, sillä ne voivat erota hyvinkin paljon suomalaisesta tavasta itsenäistyä varsin varhain. Maahanmuuttajanuorten ja maahanmuuttajataustaisten nuorten Identiteetin kehityksen ja itsenäistymisen tukemisen kannalta aiemmin mainittu yhteistyön lisääminen nuorisotalojen, ohjaajien ja nuorten vanhempien kanssa olisikin toivottavaa. Tällä tavoin ohjaajien ja nuorten vanhempien välillä tapahtuisi molemminpuolista oppimista, jossa ohjaajat saisivat lisää tietoa eri kulttuureista ja perheiden tavoista toimia sekä mahdollisesti identiteetin kehityksestä. Vanhemmat taas tietoa suomalaisesta nuorisotyöstä. Vanhemmat voisivat myös jakaa mahdolliset huolensa lastansa koskien, oli kyseessä normaalit arkiset asiat tai aikuistuminen, ohjaajat taas osaisivat tämän perusteella tukea nuorta hänen elämässään. Kosonen (2000) sivuaakin vanhempien huolta nuoren aikuistumisesta (Kosonen 2000,155). Toisaalta, tällainen yhteistyö edellyttää myös jollain tavalla sujuvaa yhteistä kieltä, sillä kyseessä oleva aihe on varsin monimutkainen. Mutta kuten aiemmin analyysissäni mainitsin, uskon, että yhteistyöllä kotien ja nuorisotalojen välillä voi olla syvempiä, koko maahanmuuttaja yhteisöä, koskevia kotouttavia vaikutuksia.

Sosiaalisen integraation vahvuus ja sen lisääminen on myös hyvä ottaa huomioon monikulttuurista nuorisotyötä tehdessä. Voisiko maahanmuuttajanuorten ja maahanmuuttajataustaisten nuorten suhteita kantaväestöön kuuluviin suomalaisiin nuoriin jotenkin vahvistaa. Voitaisiinko tällainen työote ottaa huomioon esimerkiksi yhteistä urheilua suunniteltaessa. Eräs ohjaaja mainitsi jalkapallon ja sählyn suosion eron maahanmuuttajanuorten, maahanmuuttajataustaisten nuorten ja suomalaisten välillä. Omasta kokemuksesta joukkuelajeista muistan sen, että niissä joutui pakostakin

luomaan sosiaalisia suhteita tuntemattomiin ihmisiin, joten olisiko sosiaalisen integraation vahvistaminen urheilun kautta mahdollista esimerkiksi joukkueita jaettaessa.

Mielestäni monikulttuurista nuorisotyötä ja talotoimintaa voisi katsoa myös siltä kannalta, että onko se liian suomalaisuus keskeistä. Tällä tarkoitan sitä, että vaikka elämme Suomessa, ovatko monikulttuurisen nuorisotyön lähtökohdat liian suomalaisia. Voisiko esimerkiksi nuorisotalotoimintaa kehittää enemmän kulttuurineutraaliin suuntaan, jossa lähtökohtana on nuorten kulttuurisen tietämyksen lisääminen kaikkia kulttuureja kohtaan. Tällä tarkoitan kulttuurien samankaltaisuuksien ja erojen tunnistamista niin vähemmistössä olevien kulttuurien kesken suhteessa toisiinsa, kuin myös vähemmistökulttuurien ja suomalaisen kulttuurin suhteen, eikä ainoastaan erojen tunnistamista vähemmistökulttuurien ja suomalaisen kulttuurin keskinäisessä suhteessa.

7 TYÖN ONNISTUMISEN ARVIOINTI SEKÄ KRITIIKKI

Työni onnistui minusta kohtalaisen hyvin. Sain mielestäni aiheen rajattua hyvin ja koottua siihen perusteet selittävän teoriapohjan. Haastatteluja varten tekemä haastattelurunkoni sopi mielestäni hyvin kysymään nuorilta ja ohjaajilta nuorisotyön koututtavista vaikutuksista. Haastattelut onnistuivat kohtalaisen hyvin mutta olisivat voineet mennä kuitenkin paremmin. Edellisten haastattelujen tekemisestä oli aikaa ja taitoni eivät olleet aivan terässä. Olisin voinut olla itsevarmempi haastattelija sekä avata kysymyksiä vähän paremmin sekä esittää lisää tarkentavia kysymyksiä. Olisin voinut olla myös vähän tiukempi haastatteluissa ja koettaa saada laajempia vastauksia nuorilta heille esittämiini kysymyksiin. Toimin mielestäni kuitenkin eettisesti haastattelijana, pyrin kunnioittamaan nuoria ja esittämään kysymykset asiallisesti. Annoin heidän myös lukea kysymykset ennen haastattelun tekoa, jotta heille ei tullut tilannetta, jossa he eivät olisi halunneet vastata kysymykseen tai olisivat kokeneet kysymyksen kiusallisena. Haastatteluja ajatellen minun olisi myös pitänyt kysyä suomen kielien oppimisesta nuorisotyön kautta.

Kritiikkinä työtäni kohtaan haluan nostaa sen, että haastateltavat eivät todennäköisesti kuvaa koko nuorisotalojen kävijäkunnan kirjoa. Haastateltaviksi suostui nuoria, joista osa oli jo aiemmin ollut mukana haastatteluissa ja joista osa toimi nuorisotaloilla vapaaehtoisina ohjaajina sekä olivat aktiivisia erilaisissa projekteissa. Voikin aiheellisesti kysyä, olisivatko vastaukset olleet samankaltaisia, jos olisin saanut haastatteluun niitä nuorisotalojen kävijöitä, jotka käyvät taloilla vain satunnaisesti tai jotka viettävät aikaa taloilla enemmän vain kavereidensa kanssa hengaillessa. Voin myös miettiä, olisinko jotenkin voinut saada näitä nuoria mukaan ja saada näin laajempaa aineistoa työhöni.

Kuten edellisessä kappaleessa sanoin, työni ei tuottanut varsinaisesti mitään uutta tietoa nuorisotyön käyttöön. Mielestäni onnistuin kohtuullisen hyvin haastattelujen ja teoriapohjan vertailussa, ja työn lopputuloksessa näkyy, että monikulttuurinen nuorisotyö toteuttaa pääosin sen teoriassa kuvailtuja toimintatapoja ja arvoja. Haastatteluista saadut vastaukset ja kokemukset myös pääosin tukivat sitä, mitä monikulttuurisesta nuorisotyöstä tai identiteetistä näin lyhyessä työssä voi kertoa. Työn tulokset antoivat käsityksen, että monikulttuurinen nuorisotyö tietyillä Helsingin nuorisotaloilla toimii ja auttaa maahanmuuttajanuoria ja maahanmuuttajataustaisia nuoria kotoutumaan suomalaiseen yhteiskuntaan, mutta niistä nousi esiin myös joitain kehittämissuhteita. Tulen tekemään työn tulosten jalkauttamisen kertomalla työssäni esiin nousseista kotouttamista tukevista seikoista sekä kehittämissuhteista joillekin Helsingin Nuorisoasiainkeskuksen yksiköille. Näin he saavat tietää missä Helsingin alueella mennään monikulttuurisen nuorisotyön kanssa. Toisaalta työstä saatuja tuloksia voidaan ehkä soveltaa muiden kaupunkien monikulttuurisen nuorisotyön parissa ja työni pohjalta voi nousta uusia ideoita opinnäytetöitä varten.

LÄHTEET

Baylor, Elizabeth 2012. Ethnocentrism. Viitattu 1.6.2016.

<http://www.oxfordbibliographies.com/view/document/obo-9780199766567/obo-9780199766567-0045.xml>

Cantell, Matti 2000. Monikulttuurisen nuorisotyön käsikirja. Helsinki: LK-Kirjat/Lasten Keskus.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 4. painos. Tampere: Vastapaino.

Forsander, Annika 2013. Maahanmuuttajien sijoittuminen työelämään. Teoksessa Martikainen, Tuomas & Saukkonen, Pasi & Säävälä Minna (toim.) Muuttajat. Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta. Helsinki: Gaudeamus Oy, 220.

Halinoja, Raimo 1996. Kouluttautuminen monikulttuurisuuteen. Teoksessa Salo-Lee, Liisa & Malmberg, Raija & Halinoja, Raimo (toim.) Me ja muut. Kulttuurien välinen viestintä. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 119.

Harinen, Päivi & Suurpää, Leena 2003. Johdanto. Teoksessa Harinen Päivi (toim.) Kamppailuja jäsenyyksistä. Etnisyys, kulttuuri ja kansalaisuus nuorten arjessa. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 38.

Helsingin tyttöjen talo. Kulttuurisensitiivisyys. Viitattu 1.6.2016.

<http://www.tyttojentalo.fi/kulttuurisensitiivisyys>

Honkasalo, Veronika 2007. Monikulttuurinen nuorisotyö helsinkiläisillä nuorisotaloilla. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuksia 2007 3.

Kivijärvi, Antti 2015. Etnisyyden merkityksiä nuorten vertaissuhteissa. Tutkimus maahanmuuttajataustaisten ja kantaväestön nuorten kohtaamisista nuorisotyön kentillä. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 162.

Kiviniemi Kari, 2007. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus, 75.

Kosonen, Liisa 1999. Maahanmuuttajanuorten tukeminen käytännössä. Teoksessa Karmela Liebkind (toim.) Monikulttuurinen Suomi. Etniset suhteet tutkimuksen valossa. Tampere: Gaudeamus, 155.

Kuula, Arja 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino Oy, 61-62.

Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010

Liebkind, Karmela 1994. Johdanto. Teoksessa Karmela Liebkind (toim.) Maahanmuuttajat. Kulttuurien kohtaaminen Suomessa. Tampere: Gaudeamus, 9.

Liebkind, Karmela 1996. Me ja muukalaiset. Teoksessa Salo-Lee, Liisa & Malmberg, Raija & Halinoja, Raimo (toim.) Me ja muut. Kulttuurienvälinen viestintä. Jyväskylä: Gummerus, 148.

Liebkind, Karmela 1998. Etnisten ryhmien identiteettineuvottelut. Teoksessa Lahikainen, Anja Riitta & Pirttilä-Backman Anna-Maija (toim.) Sosiaalinen vuorovaikutus. 1. painos. Keuruu: Kustannusosakeyhtiö Otava, 105, 107, 110-110.

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 15-18 vuotias. Lyhyesti keskinuoruuden kehityksestä. Viitattu 2.6.2016.

http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/15_18-vuotias/

Matikka, Anni & Luopa, Pauliina & Kivimäki, Hanne & Jokela, Jukka & Paananen, Reija. Kouluterveyskysely 2013. Maahanmuuttajataustaisten 8. ja 9.-luokkalaisten hyvinvointi. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 2.6.2016. Raportti 26/2014. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116720/URN_ISBN_978-952-302-297-3.pdf?sequence=1

Martikainen, Tuomas & Saukkonen, Pasi & Säävälä, Minna 2013. Muuttajat. Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta. Helsinki: Gaudeamus Oy.

Mähönen, Anna & Janiskaja-Lahti Inga 2013. Etniset ryhmäsuhteet ja maahanmuuttajien akkulturaatio. Teoksessa Martikainen, Tuomas & Saukkonen, Pasi & Säävälä Minna (toim.) Muuttajat. Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta. Helsinki: Gaudeamus Oy, 254.

Nieminen, Juha 2013. Monikulttuurinen ohjaus nuorisotyössä. Teoksessa Korhonen, Vesa & Puukarinen, Sauli (toim.) Monikulttuurinen ohjaus- ja neuvontatyö. Jyväskylä: PS-Kustannus, 296, 297, 298, 304.

Nuorisolaki. Viitattu 2.6.2016. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072>

Ranto, Sanna & Ahlgren-Leinuo, Hanna & Haapamäki, Elise & Högnabba, Stina 2015. Ulkomaalaistaustaisten nuorten hyvinvointi Helsingissä. Helsingin kaupunki, Tietokeskus. Tilastoja 2015:40.

Räty, Minttu 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006. Strukturoitu ja puolistrukturoitu haastattelu. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto. Viitattu 1.6.2016.
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_3.html

Salo-Lee, Liisa & Malmberg, Raija & Halinoja, Raimo 1996. Me ja muut. Kulttuurienvälinen viestintä. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Saukkonen, Pasi 2013. Erilaisuuksien Suomi. Vähemmistö- ja kotouttamispolitiikan vaihtoehdot. Helsinki: Gaudeamus.

Sisäministeriö. Kotoutuminen. Viitattu 1.6.2016.
<http://www.intermin.fi/fi/maahanmuutto/kotoutuminen>

Työ- ja elinkeinoministeriö, 2012. Valtion kotouttamisohjelma: maahanmuuttaja tarvitsee kielitaitoa, koulutusta ja työtä. Viitattu 2.6.2016
https://www.tem.fi/ajankohtaista/tiedotteet/tiedotearkisto/vuosi_2012/valtion_kotouttamisohjelma_maahanmuuttaja_tarvitsee_kielitaitoa_koulutusta_ja_tyota.106916.news

Vilkka, Hanna 2005. Tutki ja kehitä. Hanna Vilkka ja Kustannusosakeyhtiö Tammi: 2005.

Weide, Marjukka & Saukkonen, Pasi 2013. Maahanmuuttajien poliittinen osallistuminen. Teoksessa Martikainen, Tuomas & Saukkonen, Pasi & Säävälä Minna (toim.) Muuttajat. Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta. Helsinki: Gaudeamus Oy, 262.

LIITTEET

Haastattelukysymykset:

Nuorille:

1. Oletko syntynyt Suomessa vai muuttanut tänne muualta?
2. Miten usein käyt nuorisotaloilla tai osallistut nuorisotyön piiriin kuuluvaan toimintaan?
3. Miten sinut on otettu vastaan nuorisotoiminnassa nuorten ja ohjaajien toimesta?
4. Oletko saanut uusia kavereita nuorisotoiminnan kautta?
5. Voitko kuvailla kaveripiiriäsi?
6. Mitä olet oppinut Suomesta ja suomalaisuudesta nuorisotaloilla?
7. Miten nuoriso-ohjaajat ovat auttaneet sinua ymmärtämään suomalaista kulttuuria?
8. Miten nuoriso-ohjaajat ovat auttaneet sinua ymmärtämään suomalaisen yhteiskunnan toimintaa?
9. Oletko saanut apua koulun, töiden haun tai vapaa-ajanviettomahdollisuuksien kanssa?
10. Ymmärtävätkö nuoriso-ohjaajat riittävästi sinun ja perheesi kulttuuria?
11. Ovatko nuoriso-ohjaajat auttaneet sinua kotoutumaan Suomeen?
12. Tunnetko olosi kotoisaksi Suomessa?
13. Mitkä asiat nuorisotaloilla kaipaisivat mielestäsi kehittämistä?

Ohjaajille:

14. Miten nuorisotyössä tuetaan maahanmuuttajanuorten ja maahanmuuttajataustaisten nuorten kotiutumista/kotouttamista suomalaiseen yhteiskuntaan?
15. Mitkä ovat nuorisotyön tärkeimmät muodot maahanmuuttajanuorten ja maahanmuuttajataustaisten nuorten kanssa työskennellessä?
16. Millaista monikulttuurinen nuorisotyö on kantaväestöön kuuluvien nuorten kanssa?
17. Miten maahanmuuttajanuorten ja maahanmuuttajataustaisten nuorten identiteetin kehitystä tuetaan?
18. Esiintyykö nuorisotaloilla rasismia? Jos kyllä, niin miten siihen puututaan?
19. Mitä haasteita monikulttuuriseen nuorisotyöhön maahanmuuttajanuorten tai maahanmuuttajataustaisten nuorten kanssa liittyy?
20. Eroaako nuorisotyö maahanmuuttajanuorten ja kantasuomalaisten välillä?
21. Miten monikulttuurista nuorisotyötä pitäisi mielestäsi kehittää?